

V. Cl. 22672

HUGONIS GROTII

COENAE

ADMINISTRATONE

UBI

Pastores non sunt,

Item An semper

COMMUNICANDUM

SYMBOLA

DISSERTATIO.

Cum diversorum

RESPONSIONIBUS,

Quarum Catalogum versa Pagina
exhibebit

LONDINI Impensis J. Tooke, ad
insigne Navis in Censetorio

D. 1703

Groot (H. de).

~~De~~ the whole volume.

Imprimatur.

Ex Aedib. Lamb.
Sept. 10. 1685.

Jo. Battely R.R.P.
Dom. Wilhelmo
Archiep. Can-
tuar. à Sacris
Domesticis.

V. CL. 22672

HUGONIS GROTII

DE
COENAE

ADMINISTRATONE

UBI

Præsentia non sunt,

Item An semper

COMMUNICANDUM

SYMBOLA

DISSERTATIO.

Cum diversorum

RESPONSIONIBUS,

Quarum Catalogum versa Pagina
exhibebit

LONDINI Impensis H. Poole, ad
insigne Navis in Cœdectorio

D. 1683

137
Dissertatio (H. Grotii) de Coe-
na Administratione, &c. P. 1.

RESPONSIO

Dionysii Petavii Aurelianensis
è S. J. de Potestate Confe-
crandi & Sacrificandi Sacer-
dotibus à Deo concessâ, deq;
Communione usurpandâ. P. 33.

Joan. Clopenburgii ad posteriorem
Dissertationis partem, è se-
lectis ejusdem Clopenburgii
Disputationibus. P. 103.

Henrici Dodwelli de Jure Laico-
rum Sacerdotali, ad Disser-
tationis partem priorem.

Ad Lectorem.

I. **D**ivus hic, Amice, Lector,
singulares aliquot, in
difficilem Tertulliani
locum, Dissertationes, nec tamen
minus momentosum illud, quam
difficilem. Penitet hinc nimirum
Ecclesiar, qualemcumque illam fingas,
universa Disciplina. Eodem redit
seu Monarchicum Ecclesiarum sin-
gularum Regimen agnoscas, cum Or-
thodoxis; seu Aristocraticum, cum
Presbyteranis; seu denique cum In-
dependentibus, Democraticum. In
eo conveniant omnes qui saltem ali-
quam in Ecclesia Potestatem agnos-
cant, in Excommunicationis Jure
esse constituendam. Atque nihil illa
valeat necesse est, si, quae hic de Ter-
tulliano colligunt Eundem, ea sint
pro Ecclesiae Primaria Principiis,
atque Praxi, concedenda. Demus
enim

enim arceri aliquem ab Ecclesie
Communionem, & quidem à legiti-
mâ arceri Ecclesie Potestate. Nihil
erit cur de ejusdem communione re-
cuperandâ admodum laboret; nihil
certè quo teneretur ad graviores ali-
quas, siquâ fortè imponerentur, condi-
tiones, eo recuperationis nomine,
suscepiendas, si vel unius fuissent
duntaxat diei, nedum tot Annorum,
quales in Ecclesie Primævæ disci-
plinâ legimus; nihil denique quo quis
invitus posset ad officium cogi, si
præsertim alieniores à Christianis
supponamus Imperatores. Quæ enim
invisibilem & sine Symbolis, Com-
munionem satis tamen credit ad sa-
lutem; non est quòd Symbola admo-
dum avidè expectat, nedum ut
illam Symbolorum Communionem
durâ aliquâ conditione meretur.
Quòd si quis illum cepisset impetus
Communionem saltem aliquam, (eti-
am sine Necessitate) expetendi; in-
promptu tamen esset quo suam illam
cupidinem, (invitis etiam Ecclesie
Officiariis) expleret. Si enim, ubi
Sacer-

clesia Sacerdotes non sunt, jam Laicis li-
egiti ceat Sacerdotium capessere; Quidni
Nihil idem liceat, ubi sunt quidem Sa-
e re cerdotes, qui tamen nolint Officio
nihil Sacerdotali satisfacere? Sic fiat, ut
s ali- qui legitimam Ecclesie Potestatem ab
ondi ejusdem Communionem pelleretur, ita
mine, nihil pateretur damni ut esset posi-
issent us cur sibi gratularetur, & in lu-
orum, cro poneret. E Laico in Sacerdo-
disci- tium erectus jam se posset (quod an-
to quis tea non licuit) baptizare, jam sibi
gi, si Symbola Eucharistica ministrare, se-
tiani- curus plane de damnosissimis Ecclesi-
enim astice Communionis recuperanda
Com- conditionibus. Que tamen omnia
id sa- ita certum est ab Ecclesie Tertul-
admo- liane sententia fuisse aliena, quam
m ut certum est exploratumque arctissimam
ionem in ea viguisse Disciplinam. Proinde
retur. mirum est tantum suo ingenio, tan-
petus tum suis conjecturis, indulgere po-
a, (eti- tuisse. Viros alioqui eruditissimos, ut
ti; in Tertulliano dogmata, ita ab Ec-
illam clesia praxi, ita ab ejusdem manifestis-
clesia- simis abhorrentia Principiis, affinge-
n, ubi rent. TERTULLIANUS
acer-

2. Non est itaque Sequela illi
Tertulliano ita imputanda quasi il-
lam disertis verbis asseruerit; Et
tamen ita imputanda, ut ut quidem
à Sequela ipsa possit prorsus excusari.
Nos infra plenius ostendimus, dum-
taxat ubi nullus esset omnino Sacer-
dotum Confessio, permitti à Ter-
tulliano Laicis omnem illam, de
quæ agit, Sacerdotii Potestatem
proinde nullum esse prorsus locum
Laicorum Officiis Sacerdotalibus
in ditione ab Ecclesiasticis occupata,
nec satis esse Ecclesiasticorum otto-
rem in usu clavium ut ipsi ibi claves
usurpent Laici, nedum ut vis inde
aliqua perperam usurpatis clavibus
accadat. Ita in visionibus occupa-
tis vim aliquam habebant Ecclesia-
sica, si nec tunc poterint Symbo-
lis Eucharisticis Laici carere, nec
tunc itidem & sine Peccato sibi ad-
ministrare, nec rata etiam foret illa
administratio. Sic enim foret ne-
cessarium ut conditionibus Ecclesia-
sticorum sese permitterent. Ita
nullum SCHISMATICIS in Tertul-
liano

liano rectè intellecto præsidium. Sed
ut dogmata illius minus faveant,
verba certè atque ratio cinia adeo in-
canta sunt, adeo præter æquum servi-
da, ut plus videantur innuere, plus
inferre, quàm voluit Tertullianus.
Omnes Nos Deus ita voluit (in-
quit) dispositos esse ut ubique Sa-
cramentis ejus obeundis apti simus.
Cur omnes Sacramentis obeundis ap-
tos esse oportet, etiam minimè pere-
grinatos? cur ubique, si in diviti-
bus duntaxat nondum occupatis,
Sacramenta essent ab iis obeunda?
Reverà id necessariò exigebat causa
ipsa quam agebat hoc in loco Tertul-
lianus. Nec enim raris admodum
vitæ casibus Vix Universalè aptan-
da sunt Officia, ut proinde malè
Laicis in universum Monogamia
imponenda esset pro Sacerdotalis Of-
ficii Disciplinâ, si tamen rarè Laicis
licita essent Officia Sacerdotalia;
malè minimè peregrinaturis, si in
ditionibus duntaxat nondum oc-
cupatis. Porro quicquid vuluerit
Tertullianus, plus certè probat
sa (B) quam

quam adduxit ratio, siquid tamen
prohent omnino nimiae illae probatio-
nes. Si enim, pro Jure quodam suo,
Officia Sacerdotalia, quo loco nul-
lus est Sacerdotum confessus, pote-
runt præstare Laici; nihil vidgo
quod obstat quo minus eadem Officia
præstare possint, etiam ubi adest
Confessus, errante clave, Excom-
municati. Jus certè novum nul-
lum possunt sine novâ vindicare do-
natione, nec verò novæ donationis
aliquam vel speciem exhibet quod
nullus adfit Sacerdotum Confessus.
Quo, ergo Jure extra Confessum
prædiri sunt, eodem sub Confessu
gaudeant necesse est. Proinde, clave
errante, Excommunicatis (cum ab
Ecclesiastici Sacerdotii Sacramentis
excluduntur) nihil erit quod impe-
diet quo minus redeat illius Juris
legitimum Exercitium. Sic nulla
erit obligatio ad suscipiendas Ec-
clesiasticæ Communionis onerosas con-
ditiones. Sic etiam Sequela illa
Disciplinæ incommoda, ut eam Ter-
tullianus ipse nullus agnoscat; quâ
tamen

tamen datis Tertulliani Principiis
necessariò consequitur, quò commen-
datior erit apud Adversarios, ab ip-
so Tertulliani nomine, vitiosa illa
omnis Argumentatio, commendatiora
vitiosa illa (quibus nitiur) Principia
ab ipso verbis disertissimis asserta:
proinde non est quòd à Sequelâ illum
penitus excusemus violatæ Ecclesiæ
Disciplinæ, quin sit ea quoque ipsi
Tertulliano aliquatenus imputanda.

3. Nec verò melius aut felicius
huic incommodo occurrit ipse Groti-
us. Quos putat Laicos in locis re-
motissimis Sacerdotio functos, id
Ecclesiæ permissu fecisse existimat,
quem utique cessare simul atq; Pres-
byteri aliunde haberi, aut ipsi illi
Laici ad Ecclesias proficisci, & ibi per
Episcopos Presbyteri fieri poterunt.
Ita nullum (inquit) inde Schisma-
tis periculum. Fateor equidem per-
missa duntaxat ab Ecclesiâ Laicis
Officia Sacerdotalia nullum creare
Schismatis periculum. Nihil ta-
men de eo Ecclesiæ permissu Tertul-
lianus. Jus ille Sacerdotii Laicis
(B 2) asserit

asserit, ut inferius ostendimus, idque
verbis disertissimis. Jus nimirum
idem quod ipsis tribuerat Ecclesie
Sacerdotibus. Nec de permissu,
sed de Jure, procedunt illius Argu-
menta. Et ut possit in Ecclesiis oc-
cupatis istiusmodi cessare permissus,
non est tamen quod de Juris cessatione
similiter statuamus. Manet enim
sæpe Jus sublato etiam Juris exerci-
tio. At Juris Sacerdotalis saltem
exercitium Laicis ereptum satis
esse putabunt Adversarii ad Ecclesie
occupatæ Pacem. Id fortasse ali-
quâ verisimilitudinis specie, siquam
Obligationem probare possent quâ
etiam in ditionibus occupatis tene-
antur Laici ne Jura sua sacerdotalia
exerceant. Atqui ut opus non sit
Sacerdotio suo fungi Laicos ubi ad-
sunt alii qui pro Officio fungantur;
ut etiam indecorum habeantur atque
inhonestum, inferioris Ordinis etiam
Sacerdotes in iisdem cœtibus etiam
communia Sacerdotii Jura exequi,
ipsa illâ Ordinis ratione Supremis
Sacerdotibus reservatâ; at nulla
erit

erit certe ratio cur in separatis Con-
venticulis Excommunicati Laici ab
Officiis Sacerdotalibus temperandum
censeant, si quis istiusmodi Officiorum
Jura Laicis concedat. Quis enim
illum jure reprehendet qui id tan-
tum egerit quod Jure posse agere fa-
teatur? Nec enim est quod nonne-
cessaria illa Laici putet Officia, Ex-
communicati scilicet & ab Officiis
Ecclesiasticis exclusi. Nec quod vio-
latum obtendat Ecclesiae Ordinem,
Quæ enim Jura sua solius Ordinis
causâ cesserat superioribus in com-
muni Synaxi Sacerdotibus; quid
quaeso impedit quod minus ipse in se-
paratis Conventiculis exequatur,
ubi nullus adest superior Sacerdos,
ubi ipse omnium est supremus, ubi
ipsa Ordinis ratio id ipsum necessa-
riò postulat ut solus exequatur.
Quòd ab Episcopis Presbyteros, ita
Nos pendere arbitremur ut ne qui-
dem communia Sacerdotii Officia
Presbyteris (Episcopi, in cujus a-
gunt ditione, injussu) permittenda
sint; id nos aliunde quàm è commu-
nis

nis Sacerdotii naturâ deducimus. E
 Sacerdotii nimirum gradibus Juri-
 busque supremi etiam gradus pro-
 priis, è Monarchâ Unitatis Ecclesia-
 sticæ Principio, ex Archetypi Sacer-
 dotii concordia, ex Archetypi Pon-
 tificis repræsentatione, qui ni legi-
 timè representetur, concidet visibilis
 Sacerdotii vis omnis atque efficacia,
 nec verò possit in Monarchæ ditione
 legitimè ab alio repræsentari quàm
 ab ipso Monarchâ. Quæ certè Jura
 in Sacerdotii Laici Hypothesibus nul-
 lum prorsus locum habent. Ut ergo
 nulla sit Adversariorum malignitas,
 sunt tamen Principia eorum per se
 ipsa malignissima, quæque proinde me-
 reantur quam vides universam Refu-
 tationis diligentiam. Sunt enim
 istiusmodi quæ reverâ inserviant ma-
 lignè sentientibus.

Observ. 19. ad
 Libros Tertulli-
 an. à Codice
 MS. Agobardi
 emendatos.

4. Primus objectionem movit, ni
 fallor, omnium Rigaltius, Vir alio-
 qui industrius & rei Criticæ peritissi-
 mus, quod verò ad res ipsas attinet,
 nescio certone aliquo consilio, parum
 certè accuratus. Romanam ille
 profes-

*professus Communionem partes ta-
men agit plerunque Calvinisticas.
Siquid occurrit in Autoribus à se
editis quod cum receptis Ecclesiæ
moribus, quod cum recepto Ecclesiæ,
non suæ modo, sed Universæ, Re-
gimine pugnare videatur, id notat
scilicet diligentissimè. Eo id for-
tasse animo ut Novarum sese Obser-
vationum nomine Lectoribus com-
mendaret. Non id certè fecit quod
facturus erat Vir æquus & Pa-
cis Ecclesiasticæ studiosus, ut
Consequentis occurreret. Non lo-
cos alios cum aliis, non cum mori-
bus mores, non Principia cum Prin-
cipiis, contendit, ut ita colligeret,
non modo quid sibi velint Autoris
verba, sed quid etiam Autor ipse
senferit; quid, pro Principiorum
suorum tenere, sentire debuerit. In
nudis hæret verborum apicibus Ri-
galtius, difficultatibus, ut plurimum
movendis quàm solvendis attentior.
Hæc ille Anno Æræ Christianæ
vulgaris MDCXXVIII.*

3. Hujus observationem iusto Li-
bri (quem de Eucharistiâ, linguâ ta-
men Gallicâ, conscripfit) Capite re-
futare conatus est Gabriel Albaspi-
næus Episcopus Aurelianensis An-
tiquitatis Ecclesiasticæ studiosissimus.
Idque eo quidem eventu ut Epistola
quam eâ occasione dedit ad Episco-
pum Rigaltius, sibi satisfactam
esse professus sit, seque, in eadem
quâ Episcopus, fuisse sententiâ.
Est tamen meritò quòd suspicemur
non ex animo hæc, sed invidiæ amo-
lienda gratiâ, scripsisse Rigaltium.
Exarsit enim crevitque indies inter
illos inde nata inimicitia. Tandem
Romam res delata est, scriptisque
invicem, modò ab Episcopo, modò
Rigaltio, Epistolis apud Pontificem
agitata, in eam tamen scriptis
Rigaltio sententiâ, ut se potius
quàm causam suam tueri videretur.
Et vicissim Episcopum impugnare
quàm sententiâ ab Episcopo defen-
sam. Suspectum tamen certe de Pæ-
varicatione Rigaltium constat habu-
isse Grotium. Finem tandem illi

lit

liti imposuit, (quæ quidem solet dis-
fidiorum inter mortales esse arbitra)
mors Albaspinæ. Contigit ea A. D.
MDCXXX.

6. Postea Rigaltii causam suscepit
noster Anonymus, Grotius nimirum
ipse, Vir certè Maximus & Catholica
Patris studiosissimus, si id unum excepe-
ris, quod fuerit in Calvinistas pau-
lo subinfensor. Equidem antea fu-
isse Rigaltio faventiores tam Gro-
tium quàm Salmasium, ex prædictis
Grotii constat Epistolis. Cum verò
hanc ederet Dissertatiunculam, erat
præterea quod Grotium hæc sal-
tem ageret in causâ transversum.
Moliebatur eo tempore Grotius quam
dixi Pacem Ecclesiarum atque con-
cordiam. Egregium profectò cona-
tum (si quidem conciliari posset
Pax illa conditionibus licitis feren-
disque;) & excelsâ Viri indole ge-
nerosæque dignissimum! Et cum dissi-
dentium inter se Ecclesiarum Seque-
strem sese atque Mediatorem inter-
poneret, nequa interim subesset de
partium quarumcunque studio verifi-
milis suspicio; ab omni proinde

(C)

Com.

Communionem credidit esse temperan-
dum. Id cum periculosissimum videretur
atque explicatu difficillimum,
ut qui nullius Ecclesie particularis
Communionem frueretur, Catholicae
tamen Communionis particeps
credi posset; Ut qui ab omni
Ecclesiae Catholicae, saltem Visibili
(de qua sola nobis judicare concessum
est, atque inde de Invisibili statuere)
Communionem esset alienus, is interim
Salutem aliaque Pacti Evangelici
Divinarumque Promissionum iura,
quae tamen ipsis illis Externae Com-
munionis Symbolis transgerentur,
sibi posset vendicare: Inde manifestum
constat quae tandem Causae suae exi-
gentiam ad nova sibi effugia quaerenda
tantum illud incomparabilis Viri
conversum fuerit ingenium. Non
aliud illi fuisse consilium est secundum,
de Communionem sine Symbolis, hu-
jus Dissertatiunculae parte facile
colligimus. Inde etiam liquet jam
alienum à Calvinianis haec scrip-
sisse Grotium. Pulsus enim à Cal-
vinianis in Exilium ita tandem in
haec Pacis Universalis consilia studia-
que

que conversus est. Quid quod Anno
MDCXXXVIII. quo primum sunt
hæc nostra quæ damus Opuscula ab
Autore in lucem emissæ; quo Pon-
tificiis favebat magis Grotius, ed-
certum est Calvinianis fuisse infen-
siorem. Male itaque Grotii nomen
Autoritatemque venditavit nuperus
Interpres Calvinianus qui hæc ipsa
vertit Anglicè. Male hic purum
putum Grotium haberi gloriatus
est, quasi nimirum, cum hæc scripsit,
nec fuisset in Calvinianos animo in-
senso, nec in Pontificios benevolo. Et
tamen siquam Autoritatem concilia-
vit Adversariis Editione primâ
Grotius, eam deinceps omnem postea
Retractione suâ prorsus abroga-
vit. Inde discimus & addita fu-
isse (ab Editore fortasse) nonnulla
quæ ipse pro suis ne quidem agnos-
cere potuerit; & quæ verè sua es-
sent, re tamen melius expensâ, cum
à Riveto objicerentur, ipsum nolle de-
fendere. Grotium interea avidè
secutus est Novator ipse, novarumque
rerum studiosus, Episcopus.

Episc. Resp.
ad LXIV.
Quæst. 39.

8. Respondit Grotio sequenti
Anno MDCXXXIX. Petavius.
Dissertatione, quam hic subjunximus,
satis luculentâ & Petavio dignâ,
nec id Pontificiis modo Principiis,
quanquam ipse Pontificius. Quæ
hic responderet, ea ad Officii Ecclesi-
astici sanctimoniam commendandam
pleraque faciunt, omnium scilicet
Hypotheseon communem, quæ qui-
dem aliquam in Ecclesiâ Potestatem
agnoscunt. Quod tamen Laicis Bap-
tismi Potestatem, etiam Necessita-
tis in causâ, concedat; pro suæ id
concessit Ecclesiæ Moribus, non Pri-
mævæ, nedum Tertullianæ; ut
proinde malè hæc deduxerit ad ex-
plicandam sententiam Tertulliani,
& coævæ Tertulliano Ecclesiæ. Id
unum Pontificiæ Communionis ad-
mixtum Principium mirum est quan-
tùm universo ejus ratiocinio detraxe-
rit. Inde enim collegit non esse Bap-
tismum in Officiorum Sacerdotalium
numero reponendum. Inde nec Ob-
lationem illam quæ Baptismo con-
jungitur, cum Sacerdotio propriè sic
dicto

dicto commune quippiam habere. Inde aliud aliquem querendum esse vocis illius sensum quam (qui maxime obuius esset atque vulgaris) quo S. S. denotat Eucharistiæ Sacramentum. Alienissima nimirum hæc omnia à mente Tertulliani, nec tamen Petavio propria, sed aliorum quoque plerumque quæ Pontificiam Communionem profitentur.

8. Defendit rursus Grotii Interpretationem. Anno MDCXL. sed suppresso utriusque, tam Grotii quam Rigaltii nomine, Walo Messalinus, magnus illa nempe Salmasius. Et quidem illum à Rigaltio sensisse testatus est diu antea Grotius in Epistolis. Sed non est quod iudicium ejus magni faciamus. Rarè enim ille admodum, siqua forsan omnino, cum magnâ deliberatione conscripsit, sed primo plerumque impetu, cum & memoriâ fidissimâ, & facundissimo polleret ingenio. Inde est quod nec modum servet in Digressionibus, nec Sequelis aut Phænomenis plerumque prospiciat. Est tamen in hoc ipso

ipso Opere præterea singulare quod
 æquitatem ejus faciat mirari suspi-
 ciam. Stylo usus est acerbissimo,
 & in destruendo est, quàm in astru-
 endo, (pro Sectariorum more) oc-
 cupatior. Quis est itaque qui mire-
 tur si & in alteram potius partem
 aliquando inclinabit, & inculpate
 tutelæ moderamen exceßerit? Dicitur
 est ex quo observavit S. Hierony-
 mus aliud esse quod quis asserat. Do-
 plexor, aliud quod se agnoscit. Nec
 se modo ita lapsus confessus est. A-
 lios plerosque Rectoris ejusdem in-
 vidia Accusationis oneravit.

Apol. pro Li-
 ber. adv. Jo-
 vinian.

9. Grotio deinde An. MDCXLII
 sese objecerunt & Reformatis Riverus
 atque Clopenburgius; ille quidem
 obiter, hic selectis (quas hic da-
 mus) Disputationibus, quæ tamen
 postremam duntaxat partem spectant
 Dissertationis Grotianæ. Successit
 illis Pontificius Georgius Ambrianus
 in suis ad Tertullianum Annotationi-
 bus. Tuerar ille quidem commu-
 nem Disciplinæ causam, nefas esse
 siquis Laicus, recentioribus Ecclesiæ
 Seculis,

Rivet. Apol.
 num. 45.

Ad lib. de Ex-
 hort. cap. 1.

Seculis, Sacerdotali aliquo munere fungatur; ita tamen interim tueretur ut hoc idem Laicis, primævo nihilominus Apostolorum Seculo, licuisse confirmet. Testesque adhibet à Grotio prætermittos Pseud-Ambrosium atque Tertulliani excerptarent Hieronymum. Ita fiet ut Juri duntaxat Ecclesiastico assignandum sit omne hoc Laicorum Ecclesiasticorumque munerum discrimen, quod magno redemptum vellent Adversarii. Magis itaque Adversariis ille, quàm Amicis, accensendus est.

10. Ex hac ergo hujus Controversiæ Historiâ & progressu, id satis manifestò constat, omnes cujuscunque Disciplinæ Ecclesiasticæ studiosos hanc causam veluti communem suscepisse defendendam, non Pontificios modo & Episcopalis in Ecclesiâ Regiminis assertores, sed & aliarum Disciplinarum Sectarios ab Episcopatu alienissimos. Nec vident interim iisdem se nos petere Argumentis quæ ipsi quoque solvere teneantur,

Et pro falsis agnoscere, dum ab aliis vicissim impetantur Adversariis. Proinde nemo hæc aliis poterit obijcere (si quidem sibi velit constare) qui non omnem prorsus oppugnat Ecclesiæ Disciplinam. Constat præterea qui Laicorum Sacerdotium Et adversam Ecclesiasticæ Disciplinæ causam hætenus propugnârint, quàm illi fuerint de causæ partisque alienius studio merito suspecti, neglectisque non modo Aequitatis Regulis, sed firmi quoque solidique Rationum. Speraveram equidem post Albaspinæum, Petavium, Marcam, aliosque magni nominis Et famæ Viros, nihil mihi superfuturum quiddam ad justæ Responsionis molem assurgeret. Proinde Petavium duntaxat Grotio adjungendum censeui qui solus Grotio separato libello respondit. Is enim rarior occurrebat. Reliqui in suis quique quærendi voluminibus. Sed verò me fefellit mea expectatio, ut proinde Responsio nova fuerit adornanda. De Sacerdotio Laico-

Laicorum egimus non ita pridem in
Dissertationibus Cyprianicis. Nec
tamen videramus, cum illa scribere-
remus, quæ scripserat antea de eo-
dem Argumento Doctissimus Marca.
De Tertulliano hic duntaxat agimus,
& de Primævæ Ecclesiæ tam Sen-
tentia, quàm etiam Consuetudine.

II. Quæ porro hic tradidimus de
Jure Ecclesiæ Hierosolymitanæ pri-
mario; de Domini Nostri & Fami-
liæ Dominicæ, stirpisque Davidicæ,
in eâ Sede, quoad supersuit, Jure
Hæreditario, & quidem illo ad Tra-
jani usque tempora deducto, quo Im-
perante stirps illa funditus in Si-
meone Cleopæ perierit: Hac in-
quam, modo vera comprobentur, nemo
est quàm deinde videat quàm sint Ro-
manæ sedis. Primatum à S. Petri
Primatu deducendum labefactatura.
Tantum enim aberit ut traduxerit
Primatum aliquem S. Petrus ad Se-
dis suæ posteros hæredes, ut ne quæ-
dem ipse Primatum istiusmodi in Ec-
clesiâ Catholicâ unquam habuerit
quem potuerit ad posteros trans-
(D) mittere.

mittere. Nec enim Collegii Apo-
stolici Potestatem habuit primarius
Apostolus, sed Collegii Universi
Præses cui ipse etiam debebat obse-
quium primarius Apostolus. Nemus
itaque fuisse S. Petro primarium il-
lum, quem tantoperè venditant Ro-
manistæ, in Collegii Apostolici Con-
fessu honorem. Nandum tamen con-
sequetur, quod inde colligunt, fu-
isse summum, & sine amari præfatus
emulo, in Ecclesiâ Universâ, princi-
patum. Parium enim duntaxat
Collegiarum respectu fuit primari-
us ille Sedis honor, qualis olim
fuit in Diaconorum Collegio Archi-
diaconi, in Presbyterorum alia
Archipresbyteri. Nihil tamen ve-
tabat quominus utriusque Collegii,
tam Presbyterorum quàm Diacono-
rum, Principatum generet, exors
alia, ut appellat Hieronymus, al-
teriorisque Collegii Potestas Episcopi.
Sic etiam primarius, cum Universo
Apostolorum Collegio Apostolus, sæ-
periorum tamen agnoscebat, ne ipsi
quidem Adversariis refragantibus,
ipsum

ipsum Dominum, ut proinde alium
neminem fuisse existiment, Domino
superfite, in Ecclesiâ militante,
Principem. Qui itaque Domino in
Ecclesiâ Hierosolymitanâ, jure cog-
nationis Hæreditario successerunt,
eundem illi Principatum obtinuerint
necesse est quem & ipse Dominus.
Ergo S. Jacobo Alphæi, S. Si-
meoni Cleopæ, Domini Hæredibus,
obsequium debebant, non reliqui mo-
dò Apostoli, sed S. etiam Petrus
primarius Apostolus. Atqui horum,
ut diximus, Successio ad Trajanum
usque descendit. Nullum itaque Ec-
clesiæ Catholicæ Principatum ha-
buit unquam passus sub Nerone
S. Petrus quem potuerit ad Pastores
derivare.

12. Id unum video restare quod
reponant in contrarium Adversarii,
non equidem à Christo Domino ad
S. Petrum, aut à S. Petro ad pro-
ximos Romanæ Sedis Successores im-
mediatè hunc emanasse Principatum:
sed verò interposito temporis Suc-
cessorumque intervallo, Trajano tan-

dem Imperante, Romanæ Sedis, qui
tunc eam occupavere, Præsulibus obve-
nisse. Nempe Jure ipsa Hæreditario,
post Collegii Apostolici Præsidentem,
proximum esse Apostolum primari-
um: Deficiente itaque Præsidentis Hæ-
rede sic demum devolutam esse Hæ-
reditatem ad Hæredes Apostoli Pri-
marii Romanos scilicet eorum Tem-
porum Episcopos. Cæterum ut Præ-
sidentis Jus, pro illorum Seculorum
Disciplinâ, fuerit Hæreditarium;
non solebat tamen ad Hæredes des-
cendere Jus Collegæ Primarii. Quæ
enim eminebat inter Pares loci illa
disparitas, ætati potius quàm Fa-
milix, plerunque attributa est. Sic
enim fratres Josephus secum epu-
lantes, ætatis habitâ ratione dis-
ponebat. Inde vetustissimum Ebræ-
orum morem discimus. Idem ad re-
centiora N. T. Tempora descendit.
In illo de Juniorum erga Seniores
reverentiâ tantum præceptumque
sæpe legimus. Inde inter Episcopos
Collegas, Sedium nulla erat sed
Ætatis plerunque dignitas. Sic in
Ecclesiâ

*Ecclesiâ Africanâ, exceptâ Procon-
sulis & Provinciæ Proconsularis Ur-
be. Carthagine, reliquarum Provin-
ciarum Metropoles fixæ nulla erant,
sed pro ætate Episcopi. Nec aliando
fuisse in quibusdam Ecclesiis Asia-
ticis consuetudinem, constat ex Eu-
sebio. Et verò ordinem illum qui
inter Apostolos obtinebat ætati tri-
buit ipse Dominus. S. Luc. 22. 26.
Sic itaque sublato per Martyriam
S. Petro successerit reliquorum Apo-
stolorum natu provectissimus. Su-
persuere certè non S. modo Joannes,
sed & Philippus, ne de reliquis A-
postolis quippiam affirmemus quorum
nulla in probatæ fidei monumentis
occurrit mentio. Et ut nullum de-
inde in unum coierit Apostolorum
Collegium, successisse tamen proba-
bile est in eorum in Clero Hierosoly-
mitano locum Domini cognatos Judæ
posteror, ut alibi ostendimus, quo-
rum nulla in Romanâ sede successio.
Quid quod reverentiæ essent illa,
non Potestatis, juniorum in majores
obsequia, qualia bonis ætateque con-
fectis*

fectis præstant etiam modesti Prin-
cipes, cum tamen eorundem nullam
agnoscant Potestatem. Accedit tan-
dem ratio illa Juris Metropolitici,
quam pro eorum Temporum moribus
ibidem explicamus, quæ quidem in
Civitatem Hierosolymitanam rectè
quadrabat, nulla prorsus in Roma-
nam. De Civitate Hierosolymita-
nâ rectè dictum Spiritualium ejus
participes factas, quæ patebat Chri-
stianitas, Civitates Christianitatis
Colonias, quod nemo verè de Romanâ
affirmârit.

DISSER.

Grotii ipsius de sequenti Disser-
tatione sententia.

Libellus iste, cui Respondit Reve-
rendus D. Petavius, cuius
sit Autoris nihil refert. Ego eum
TOTUM pro meo non agnos-
co. Vor. pro Pace ad Art. V. in-
ter Grotii Opusc. p. 658.
Libellum illum, cui Vir Reverendus
Dionysius Petavius respondit, me-
ritò pro suo non agnoscit Grotius.
Nam & **ADDITA** sunt quæ Gro-
tius nec **SCRIPSIT** nec **PRO-**
BAT; & quæ ab ipso congesta e-
rant, eo erant tempore congesta, quo
Disputatio ista calebat inter Re-
verendissimum Episcopum Aure-
lianensem & Virum Amplissimum
Nicolaum Rigaltium, non animo
quicquam **DEFENDENDI**, sed
Inquirendi Eruditorum sententias.
Neque tamen illud, quod apud

(E)

Tertol-

Tertullianum est, Laicorum in
NECESSITATE Sacerdoti-
um, D. Rivetum ejusque socios
quicquam juvat. Administraba-
tur enim illud de **CONSENSU**
ipsum Ecclesie Universalis, ac pro-
inde sine periculo **SCHISMATIS**.
Et qui continuare eum morem vo-
lebant, accipiebant, simulatque
poterant, Ordinationem ab **EPI-**
SCOPIS legitime constitutis.
Rivet. Apolog. Discuss. p. 694.
Non pugnat cum his quæ de Ordina-
tionum **SUCCESSIONE**
dicta sunt, Tertulliani locus re-
cte intellectus. Nam & illi Laici,
qui in locis remotissimis **SACER-**
DOTIO aliquatenus fungebantur,
faciebant id (ut & supra dictum
est) ex Ecclesia **PERMISSU**:
& cessabat is Permissus, simul at-
que Presbyteri aliunde haberi, aut
ipsi illi Laici ad Ecclesias profi-
cisci, & ibi per **EPISCOPOS**
Presbyteri fieri poterant. Ita nul-
lum inde **SCHISMATIS** peri-
culum, quale in iis qui à semetip-
lis

sis, aut à suâ Plebe facti, (ut
quidam volunt) Presbyteri, con-
tra ejus quæ erat Ecclesiæ volun-
tatem, partem de solido sibi ab-
duxere, & sibi retinent. Scri-
ptum illud sine Scriptoris nomine,
quod hic rursùm arget D. Rivetus,
Grotius nec DEFENDIT, nec
TENETUR defendere. Ac pro-
inde malè inde infertur, eam al-
terâ manu ædificare quod alterâ
destruat. Id ibid. p. 715.

ERRATA

In Dissertatione H. DODWELLI de Sacerdotio Laicorum.

P Ag. 15. l. 6. solus l. solus. p. 40. l. 16. indigisse
l. indiguisse. p. 49. l. 1. sacerdotis l. Sacer
dotes. p. 60. l. 20. dicentes l. dicentes. p. 84. l. 3.
fore l. forte. p. 96. l. 17. exegerit l. exeg. l. 19.
exegere l. exigere. p. 122. l. 21. Ecclesiastici. Etiam
l. Ecclesiastici, etiam. p. 128. l. 3. ratia l. rata. p.
134. l. 8. 9. l. Sacerdotii Presbyteralia. p. 171. l.
15. tractatui l. tractu. p. 176. l. 2. illum l. illud.
p. 189. l. 16. 17. l. 17. p. 198. l. 18. donat l. donat.
p. 204. l. 23. dele dicitur. p. 205. l. 3. quisquis l.
quisque. p. 225. l. 19. Doni l. Domini. p. 224. l. 8. ntr.
ejecto l. ut. rejecto. p. 233. l. 6. Apo l. Apol. p. 238. l.
5. diu l. diu. p. 245. l. 4. dilectorum l. delicto-
rum. p. 279. l. 10. évis l. évis. p. 286. l. 14.
initio. In l. initio. in. p. 287. l. ult. quisquis l. quisque.
p. 290. l. 13. Mattnis l. Matutinis. p. 293. l. 23.
Axumit. l. Axumit.

DISSERTATIO

Hugonis Grotii

DE

COENÆ

ADMINISTRATIONE.

DISENTAIO

HUGONIS GROSSI

COENAE

ADMINISTRATIO

DISSERTATIO

D E

C O E N Æ

Administratione ubi Pa-
stores non sunt.

E Didit nuper vir doctissimus Ni-
colaus Rigaltius Tertulliani li-
bros aliquos emendatos ad ve-
rustum codicem, quem ante annos fere
octingentos Agobardus Episcopus
Lugdunensis suæ urbis Ecclesiæ dede-
rat. Inter ea opera est illud, de Ex-
hortatione castitatis, ubi defendit
Tertullianus, ut erat ad omnia rigi-
dus, à secundis nuptiis etiam laicos
abstinere debere: quod ut probet, hoc
adferat argumentum, verba enim ipsa
adferam, eo magis quia in manuscrip-

to, quem inspexi, paulo aliter est quam edidit Rigaltius. Sic enim ille habet. *Sed dices ergo ceteris licet quos excipit. Vanerimus si putaverimus quod sacerdotibus non liceat, laicis licere. Nonne & laici sacerdotes sumus? Scriptum est, regnum quoque nos & Sacerdotes deo & patri suo fecit. Differentiam inter ordinem & plebem constituit Ecclesia & honor per ordinis confessum sanctificatus: Adde ubi Ecclesiastici ordinis non est Confessus, & offers & tinguis & sacerdos es tibi solus. Sed ubi tres, Ecclesia est, licet laici. Unusquisque enim sua fide vivit, nec est personarum acceptio apud Deum, quoniam non auditores legis iustificabuntur a Deo sed factores, secundum quod & Apostolus dicit. Ignorasti habes ius sacerdotis in temetipso, ubi necesse est, habere oportet etiam disciplinam sacerdotis ubi necesse sit habere ius sacerdotis. Digamus singulis? digamus offers? quanto magis laico digamo capitale est agere pro sacerdote, quam ipsi sacerdoti digamo facto auferatur agere sacerdotem. Sed necessitati, inquis, indulgetur. Nulla necessitas excusatur*

A

que

quæ potest non esse. Noli denique digamur deprehendi, & non committis in necessitatem administrandi quod non licet digamo. Omnes nos Deus ita voluit dispositos esse ut ubique sacramentis ejus obeundis apti simus. Hunc locum sic explicaverat Rigaltius ut diceret hoc eum velle, si Christianus cum familia sua in navi sit, & feratur in ea loca in quibus nulli sunt Christiani, nullus confessus ordinis, id est, *ἱερο-εὐμνοῦ*, ipsum posse & offerre deo, nempe symbola dominicæ passionis, cum solenni gratiarum actione, & tingere id est Baptizare, & sacerdotem esse sibi, quia in illis etiam paucis sit Ecclesia, quomodo & Apostolus loquitur, *Rom. xvi, 5. ad Philem. 2.* Objecit se hic Rigaltio albaspinatus Episcopus Aurelianensis, qui ut privilegium presbyteratus tueatur, quovis potius modo vocem offerre sumi vult quam de eo quod paulus Apostolus *i. ad Cor. x. dixit εὐλο-γεῖν, & xi, 24, εὐχαριστεῖν*, quâ voce in eo sensu & Justinus Martyr unitur, pro quo vulgus nunc dicit consecrare.

Atqui

Atqui offerre & apud Tertullianum
& apud discipulum eius Cyprianum
hoc sensu solere sumi nec ipse neget:
neque ullum proferet locum ubi of-
ferre alio sumatur significato, ubi con-
jungitur cum tingere, id est, bapti-
zare. Nullus enim est ritus alius ex-
tra hunc qui cum baptismo ex æquo
ponimereatur. Itaque non apud Ec-
clesiasticos tantum scriptores, maxime
cum baptismo æquatum, hunc sensum
habet, verum etiam in legibus: ut
Novella Justiniani cxxxvii. in
fine præfationis & capitis sexti initio.
Tum vero vis totæ argumenti quo
utitur Tertullianus in eo consistit, ut
dicat nihil esse tam magnificum quod
à presbytero fiat, ad quod non & lai-
cus admitti debeat ubi presbyterium
non est. Id ut ostendat profert quæ
extra talem necessitatem laici non usur-
pabant, sed relinquebant solis presby-
teris, ut baptizare & solennibus uti
verbis per quæ fit Eucharistia. Alibi
cum de baptismo tantum ageret idem
plane sed in illa specie dixit. *Dandi
quidem ius habet summus sacerdos qui est
Episcopus,*

Episcopus, debino presbyteri & diacono, non tamen suo Episcopi auctoritate, propter Ecclesie honorem, quo saluo salua pax est. Alioquin & laico jus est. Quod ipse mox interpretatur: Sufficiat scilicet in necessitatibus futuris, sicuti aut loci, aut temporis, aut persone conditio compellit. Cum ita sentiret de baptismo Tertullianus, non debere eum a laico nisi in presbyterorum penuria administrari, non illo de exhortatione loco subintulisset alterum illud de offerendo, nisi de oblatione egisset tali quae extra necessitatem a laicis non usurpabatur, nimirum ob eam quam utrobique reddit causam, pacis ac constitui regiminis reverentiam. Non semel autem eo quem priorem recitavimus loco, sed bis, de baptismo ad oblationem tanquam ad aliquid aut par aut opinione hominum majus gradum fecit. Deinde notandum vel maxime, quod cum dicit, sua quemque fide vivere, & non auditores sed factores legis iustificari, sentit mandatum de offerendo omnibus Christianis datum, non Apostolis quae

Apostolis,

Apostolis, sed quæ Christianis. Quo-
modo & Paulus illud Lucæ sui ordi-
nem eis *id est epulæ æternæ* inter-
pretatur 1. Cor. XI. 24, 25, 26, 27,
28, 29. ubi apertissime hoc præcep-
tum Christianis omnibus aptat. Est
alius Tertulliani locus in Corona mi-
litis, in quo pauca verba sunt, sed ad
id de quo agimus maximi ponderis.
Nam & ibi quam de Baptismo egis-
set, pariter ut in illo altero loco ad
Eucharistiam progreditur, ejusque
celebrationem, ordinis non mandati
dominici causa, vult peragi per pres-
byteros aut potius Episcopos, quos
& Justinus vocat *magistros*. Nam
cum ostendere vellet multa pacis &
disciplinæ causa à primævo more va-
riasse, ejusque effati sui argumentum
dedisset, prægustationem lactis &
mellis ante baptismum, abstinentiam
aliquot dierum à lavacro post bap-
tismum, ista verba subjungit. *Euchari-
stie sacramentum & in tempore victus,
& omnibus mandatum à domino, etiam
antelucanis cætibz, nec de aliorum ma-
nu quam præsidentium sumimus.* Eu-
charistia

charistiae ritum, à Domino ait traditum in ipso victus quoudiani, id est Coenae, tempore, & mandatum non certo ordini, sed Christianis omnibus datum. Quod in ipso coenae tempore à Domino mandatum dicit hunc ritum, simul intelligit à primis Christianis aliquandiu eodem modo fuisse celebratum: quod verum esse, nisi nunc aliud ageretur; multis veterum testimoniis posset ostendi; mansitque vestigium pristini moris in ipso die anniversario institutae Coenae ad tempora usque Augustini. In eo vero quod mandatum omnibus dicit hunc ritum, hoc ipsum dicit quod in argumentum afferebat, in eo quem attulimus loco Exhortationis ad Castitatem. Neque vero hæc privata fuit Tertulliani sententia, sed communis Christianorum illius temporis; nam alioqui ex re non ab aliis credita, cum aliis agens, argumentum non nisi stultè duxisset. Neque opinio tantum fuit, sed mos receptus à Christianis illius ætatis, ubi talis occasio se obtulerat. Itaque dicit *Tingitis, offeris*, id est so-

les hoc facere. Verum hoc esse etiam
 serior ætas nos docet. Nam cum ad
 Indos, id est, ut interpretor, ad Æ-
 thiopas, qui ex eo semper Alexandri-
 num Patriarcham suspexerant, venis-
 set ab Alexandria laicus Frumentius,
 auctor fuit his quos ad Christum con-
 verterat, & paucis qui cum ipso erant,
 & Theodoreti utar verbis, Κατὰ τὰ
 ῥωμαίων ἔθος συναγαγεσθαι τε καὶ τὰς
 ἱερεὺς ὑπὸ πλεῖν λειτουργίας, id est eo
 more quo sub Romano Imperio fieri
 solebat & convenire & sacra celebra-
 re. At nemo ibi tunc Episcopus erat,
 nemo Presbyter, imo primus cum E-
 piscopi dignitate, qui postea presby-
 teros ordinavit, eo missus est, post
 reditum suum Alexandriam & rem re-
 nuntiatam, ipse ille Frumentius ab A-
 thanasio. Amplius dicam, etiam fœ-
 minas, ubi non modo presbyterorum
 sed & virorum copia esset nulla, com-
 muni hoc jure usas & ipse credidit, &
 alios credere voluit scriptor vetus
 Martyrologii qui ad diem pridie Ca-
 lendas Junias sic ait. *Rome sanctæ
 Petronelle virginis. Hæc fuit filia
 beatissimi*

beatissimi Petri Apostoli, quæ post multa miracula sanitatum, cum eam Flaccus Comes suo vellet sociare conjugio, tridui inducias postulans & cum sancta Felicilla collatanea sua continuis jejuniis atque orationibus vacans, tertio celebratis dominice oblationis mysteriis, mox ut Christi sacramentum accepit, reclinans se in lectulo amisit spiritum. Ne vero credamus, quod præcipue vult credi Aurelianensis Episcopus, ab initio Christianismi solis presbyteris jus fuisse Eucharistiam conficiendi aut consecrandi, ut loqui mos est, vel illud nos prohibet quod diaconos, sicut baptizasse legimus Act. viii, 36, (nam Philippum illum non Apostolum sed diaconum fuisse & veteres consentiunt, & ea quæ præcedunt capite eodem verse 5, & 14. satis evincunt) & apud Tertullianum loco illo quem de Baptismo jam adduximus, cui multi veterum addi possent, ita etiam ab illis factam Eucharistiam tam apertum est, ut mirum sit reperiri posse viros & non Χριστιανῶν ἀποστόλους. Ἰσ. ἐκ ἀγῶνιστος qui id negent, nisi forte

forte dicere nullant magis quam negant. Nam in Laodicensi synodo, qua Nicæensi haud multo est posterior, Canon est, qui sic habet: Οτι
 εἰ δὲ ὑπερέτας ἄρτον δίδουαι ἔτε ποτήριον
 ἀλογεῖν. ubi ὑπερέτας Dionysius Exiguus recte vertit subdiaconos, sic enim ait; *quod non oporteat subdiaconos panem dare vel calicem benedicere.* unde duo dicimus, ad id usque tempus, credo ob multitudinem communicantium crescentem in dies, sæpe & subdiaconos non tantum porrexisse panem, sed & pronuntiasse verba illa quibus calix benedicatur sive consecratur, deinde in posterum id, nondum diaconis, sed subdiaconis tantum interdictum. Idem nos docet synodus Ancyrana vetustissima synodorum quarum exstat mentio post illam Antiochenam qua condemnatus fuit Paulus Samosatensis. Nam de Diaconis qui idolis sacrificaverant sic statuit Canon ejus Synodi primus. Διοκῆρες ὁμοῖως δύνανται μὲν τὰ ὕδατα ἀναπαύσασθαι, πλὴν μὴ αὐτὸ εἶχον, τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς, ταῦτα δὲ ἰσχυρὰς ἀντιπροσέτιον
 3 B as,

*as, τῶν τῆ ἁρετῆς ἢ πνεύματος ἀναφέρειν
 ἔκ κηρύσσειν.* Latine ita vertit Diony-
 sius Exiguus, laudatus Cardinalibus
 Baronio & Bellarmino, editus vero
 nuper à viro clarissimo & de antiqui-
 tate Ecclesiastica optime merito Chri-
 stophoro Justello. *Diaconi similiter
 qui sacrificaverunt, postea autem re-
 luctati sunt, illum quidem honorem
 habere, ipsos autem ab omni sacerdota-
 li ministerio cessare, panem vel calicem
 offerendi vel prædicandi.* Ubi mani-
 feste offerri ponitur eo sensu quo su-
 pra apud Tertullianum, apud Cypria-
 num aliosque, sæpe etiam in Novellis
 dicto loco, idemque est quod in Lao-
 dicensi Synodo *Ἀλογεῖν.* Sunt in
 Orientali India, tum in ora Malaba-
 rum, tum alibi passim Christiani qui
 sancti Thomæ & à semetipsis & à Lu-
 sitanis appellantur, quos instituto-
 rum veterum fuisse retinentissimos di-
 scere licet ex ipsis illis libris quos Hi-
 spani ediderunt, præsertim si ea quæ
 illi narrant conferamus cum scriptis
 antiquissimis Christianorum, quæ ip-
 si nunquam viderant, & tamen eadem
 faciunt.

faciunt. Multa de illis narrat homo illis infestus, quod à Latinis ritibus dissideant, Antonius Govea: inter quæ & hoc est: Cum ante multa secula gravis in ipsos suscitata esset Paganorum regum persecutio, evenisse ut ea in Episcopos & presbyteros maxime incumberet, ita ut eorum nemo vivus relinqueretur. Itaque eos necessitate tali, qualem nobis ante oculos ponit Tertulianus, adactos, unum Diaconorum superstitem rogasse ut sacramenta administraret, quomodo Episcopi & presbyteri solebant: atque eum tali desiderio morem gessisse, quod ipsum culpât Hispanus, ut multa alia quæ non propria illorum sunt, sed cum vetustate communia; tantoque melius ab illis servata, quanto ibi est simplicitas syncerior & ignota in fidem dominatio. Nec aliter vox offerendi sumenda in Canone Synodi Arelatensis primæ habitæ imperante Constantino: *De diaconis quos cognovimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere.* Hic diaconis interdicti cœ-

ptum

ptum est, quod subdiaconis interdi-
 cit in Oriente synodus Laodicea: ni-
 mirum sufficiente jam per Galliam
 presbyterorum copia, quæ cum in A-
 sia tanta non esset, haud mirum est,
 si ibi diaconi diutius in pristino illo
 jure manserunt. Sed & de laicorum,
 ubi presbyteri non aderant, Eucha-
 ristica inter se communione exempla
 extant etiam ævi serioris, quæ docent
 nuper admodum exolevisse eam quæ
 nunc oppugnatur sententiam. Nam
 Synodi in Trullo sic habet LVIII
 canon. *Ἀγνὸς τῶς ἐκκλησίᾳ παρόντι, ἢ
 ἀφ' ἑνὸς ἐκ τῶν δέσμων ἐκείνων μυστηρίων μετὰ
 αὐτοῦ, ἢ ἐξ ὁποῦδα μίαν ἀπορίστω. Laicus
 si presente presbytero aut diacono semet
 sacrorum mysteriorum faciat participem,
 per hebdomada abstineto. Ubi tria no-
 tanda, non interdici id laicis, nisi
 præsente diacono aut presbytero, nec
 diacono interdici nisi presente presby-
 tero, & poenam tam brevem nullum sa-
 cinus commissum, sed ordinem non satis
 accurate servatum testari. In libro qui
 inscriptus Sophronio, ideoque Σω-
 φρονίου Λαμπροῦς appellari solet, nar-
 ratio*

ratio exstat de sene laico anachoreta,
 quæ est in eo libro ordine CXCIX
 huiusmodi. διηγῶσαι το τις τῶν πατέρων
 ὁ π τις τῶν γερόντων χαριστὸς καὶ ἀγιος. ὃν ἐι
 τῶ ποιῆν αὐτῶν τὴν προσκομιδὴν ἀγέλης
 ἔβλεψεν ἐκ τῶν δεξιῶν αὐτοῦ. & ἐξ ὁμο-
 νύμων ἰσαμέτης. Valere autem debet
 huius libri auctoritas apud illos qui
 Synodum Nicæensem secundam reci-
 piunt : ea enim illius testimonio uti-
 tur. Ut veniam ad ea quæ & loco
 & tempore propiora sunt, Caroli id
 nomen quinti per Gallias regno vixit
 dux magni nominis Bertrandus Gues-
 clinus, de quo exstant scripta illius
 aut proximi temporis sermone eo qui
 haud dubie præ se ferat suæ ætatis
 indicia. Quo tempore adversus An-
 glorum ductorem prælium ei immi-
 nuit, hæc de militibus ejus narratur.
*Et en icelle place se desjnerent de pain
 & de vin qu'ils avoyent aportes avec
 eux : Et prenoient les aucuns de iceux
 du pain, & le seignoyent du nom de
 saint sacrement : Et apres qu'ils esto-
 ent confessez l'un à l'autre de leurs pe-
 chez le usoyent en lieu d' escommunice-*

men

ment. Hæc vox ultima illius sæculi
 usu communionem significat. Simi-
 lia reperiuntur in antiquioribus fa-
 bulis, quas Romanas vocant, tum de
 Agmonis filiis, tum de aliis: quod
 genus scripta eruditis antiquariis non
 spernenda præbent morum & opinio-
 num veterum vestigia. Neque verò
 est quod existimet Episcopus Aurelia-
 nensis nunc demum existeret qui hunc
 ritum eruant. Vidit eum qui nihil
 prope non vidit & exserte indicavit
 Erasmus epistolarum libro xxvi (ex-
 stant eæ tomo operum ejus tertio)
 epistola ad Cutbertum Tonstallum.
Constat, inquit, temporibus Apostolorum,
fuisse synaxin, quam laici inter se facie-
bant adhibita precatone & benedictio-
ne; & eum panem (ut est probabile)
appellabant corpus Domini, ut frequen-
ter etiam in sacris literis eadem vox
signo & rei signata accommodatur. Fi-
eri enim potest ut de hac synaxi loqua-
tur ibi Origenes. Nec usquam in Cano-
niciis literis invenitur ubi Apostoli certo
consecraverint corpus Domini ut nunc
consecratur in altari, excepto uno loco
 C prioris

prioris ad Corinthios epistolæ XII &
 tamen in decimo capite, unde fluxerat
 Pauli sermo, non videtur agi de conse-
 cratione sacerdotali. His intellectis
 non difficile erit verum sensum dare
 alii Tertulliano loco quem varii va-
 riè torquent. Est is libro de velan-
 dis virginibus & sic habet. *Non per-
 mittitur mulieri in Ecclesia loqui: sed
 nec docere, nec tingere, nec offerre, nec
 ullius virilis muneris, nedum sacerdo-
 talis officii, sortem sibi vendicare.* Usur-
 pabant in hæreticorum parasynagogis
 mulieres ut publice populum doce-
 rent: ille tantum ait hoc abesse à
 recto, ut ne privatim quidem, sive
 in familia, aut docere debeant res sa-
 cras, aut baptizare, aut Eucharisti-
 am precibus legitimis sanctificare,
 quia ut illud publice docere atque
 alia peragere sacerdotum est, ita pri-
 vatim, ubi necessitas id exigit, viro-
 rum tamen est, ad quorum officium
 mulieres non debent admitti. Nam
 ita sensisse Tertullianum, baptizare
 etiam privatim mulieribus non licere,
 apertissime liquet libro de Baptismo,
 quod

quod tamen, ut & de docendo & offerendo alii haud dubie restrixerunt ad eam circumstantiam, ubi, si non sacerdotes, viri certe adsunt aut haberi possunt. Nam in carcere aut simili solitudine, ubi virorum quoque Christianorum nulla est copia, quosdam ne mulieribus quidem hæc officia omnino interdixisse, ex his quæ supra attulimus satis apparet.

*An semper communicandum
per symbola.*

QUOD de Johanne Antiocheno eo, cui postera ætas ob eloquentiæ præstantiam Chrysostomi dedit nomen, scriptum reliquit historiæ lib. vi. cap. 3. Socrates, cum Antiochiæ viventem in presbyteratu, cum duæ ibi essent factæ Ecclesiæ partes sub Meletii ac Paulini nomine, ita se subduxisse Meletianis post Meletii mortem, ut tamen alterius partis duci Paulino non communicaret, inque ea partium abstinentiâ quietum eum mansisse per triennium, causam nobis inquirendi

quirendi dat, quâ ratione motus vir
 pietatis, eruditionis, prudentiæ tan-
 tæ id fecerit. Cujus exemplum secuti
 sunt manente post Synodum Chalce-
 donensem gravi per Ægyptum Orien-
 temque dissidio, multi qui ob id no-
 men sibi *Ἀκρινομένους* dedere, quo-
 rum meminit præter cæteros Leontius
 Byzantius de sectis Libro: fuitque
 eorum unus Johannes ille cognomi-
 natus ob id Diacrinomenos, Ecclesi-
 asticæ scriptor historiæ commemora-
 tus à synodo septima Actione quinta.
 Ac primum quidem quæri potest, an
 institutio Christi de cœna præceptum
 præsertim universale ac sine conditio-
 ne, contineat. Non enim videtur
 sine causâ vetus Ecclesia ei rei man-
 dati potius quam præcepti dedisse no-
 men. Ut stirpitus exquiratur res to-
 ta, observanda institutionis ejus oc-
 casio ex more sumpta Hebræorum,
 cujus moris descriptio est apud Sca-
 ligerum lib. v i. de Emendatione
 temporum, & apud Paulum Fagium
 ad Chaldaicam paraphrasin Deut.
 cap. viii. Verissimum enim est,
 quod

quod vir doctissimus Hugo Brochth ad Danielelem notavit, nullos à Christo institutos ritus novos. Baptismus in more erat Hebræorum, quoties aliquis ab Idololatriâ ad Judaismum accederet. Meminit sæpè Maimonides, & in hunc diem mos ille apud Judæos manet. † Johannes Baptista ut ostenderet Judæos, quam unius dei cultum profitentes, moribus eâ ætate non minus fuisse corruptis & à lege dei dissentaneis, quam ii erant qui falsos deos colebant, ac proinde expurgationis egentes, à pari ad par translato vetere baptizandi ritu id ipsum significavit. Servavit morem in utroque genere hominum Christus, additâ professione sui quoque nominis & promisso spiritus sancti. Manus imponere iis, pro quibus deum precabantur, ad significandam spem divinæ efficaciz, quæ iis optabatur, vetus erat apud Hebræos.

† Baptismus
Johannis non
primò neque
absolutè divinæ
institutionis
est, sed ex hy-
pothesi & con-
ditione moris
apud Judæos
recepti, quate-
nus iste ad id
quod prædica-
bat Johannes
ritè transferri
ac usurpari se
sinebat.

bratos. Retinere Apostoli: atque
 inde ritus orandi pro ægrotis, confir-
 mandi baptizatos, ordinandi pasto-
 res, absolvendi criminum fontes, &
 quod nunc quoque in Oriente manu-
 um impositione peragitur, Matri-
 monii benedicendi, velut in rivos
 plures uno ex fonte fluxit. Mos erat
 Hebraeis, qui & nunc manet, festis
 diebus quos bonos vocant, vocare
 ad cœnam propinquos, vicinos aut
 amicos supra decem, infra viginta,
 quæ erat iusta sodalitas sive *φρατρία*
 exponente Josepho. Cœnæ sine pa-
 nis melior ac frangi facilis adfereba-
 tur: de eo particulas convivator di-
 videbat convivis: adferebatur & ca-
 lix, qui & ipse à convivatore libatus
 ibat in orbem. Addebantur verba
 Deo gratias agentia, quod creasset
 panem ex terrâ ac fructum vitis *ἡ
 ἡ γέννημα ἀμπέλου*. Accedebat hi-
 storix ad diem respondentis grata
 commemoratio, *ὁ μὲν δὲ λόγος* sive
ἀναχρηστικῶς, quæ duo idem valent; In
 Paschate pro exitu ex Ægypto: In
 Pentecoste pro datâ lege: in *σκηνοπι-
 γίαις*

gratias pro ductu & alimentis per loca
deserta. Christus adjici voluit mor-
tis suæ cruentæ commemorationem.

Itaque illud τὸ ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀ-
νάμνησιν, non est definitum imperium,
sed intelligendum hoc, ὅταν ποιεῖτε,
quoties festas cœnas habetis & more
solito isto postcœnio eas clauditis.

Id manifestum facit Paulus qui verba
Christi explicans addit, τὸ ποιεῖτε,

ὅσας ἀν πίνετε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

quod pari modo, ut no-
tavit * in altero mem-
bro supplendum est: τὸ

ποιεῖτε, ὅσας ἀν φάγε-
τε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Et certè ve-
teres Christiani, quoties tale convi-
vium celebrabant, ante mortis Chri-
sti commemorationem præmittebant
gratias pro creatione rerum ac nomi-
natim panis vinique ex more veteri.

Ostendunt id Clementis quæ dicuntur
constitutiones, lib. vi i. c. 27. Ju-

stinus ἵνα ἅματε διχαριστῶμεν τῷ θεῷ
ὑπὲρ τε τῆς ἡμετέρας ἐκκλήσεως σὺν πάν-
τοῖς ἐν αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑπὲρ τῆς
ἐκκλησίας, ἐν ᾗ γενομένη, ἡ ἐκκλησία

* Picharellus
dissertatione
eruditâ de Mis-
sa.

να ἡμεῖς, & quæ sequuntur. Irenæus
 lib. v. c. ii. Et quoniam membra
 ejus sumus per creaturam nutrimur,
 creaturam autem ipse nobis præstat,
 & quæ sequuntur. Origenes, 8.
 adversus Celsum de Deo: ὁ θεὸς δι-
 εργασιῶν πλήρης ἐσμὲν καὶ δημιουργήματα
 ὄντες αὐτῷ ὡς ποσινόμοι ὑπὸ αὐτῷ κει-
 δέντες ὅπως ποτε εἶναι καὶ ἔξω τῷ βίῳ τὰς
 παρ' αὐτῷ ἐλπίδας ἐκδεχόμενοι. ἐστὶ δὲ καὶ
 σύμβολον ἡμῖν τὴν πρὸς τὸ θεῖον διχαρείας
 ἀρετῶν, εὐχαρίστια καλούμεναι. Inde il-
 lud in Milsâ latinâ: *Deus qui humane*
substantie dignitatem mirabiliter condi-
disti. Item, per Christum Dominum
 nostrum per quem hæc omnia Domine
 semper bona creas, &c. Proprie ergo
 Hebræos, quibus mos erat celebrandi
 talia postcoena, Christus excitatos vo-
 luit, ut ad beneficiorum aliorum gra-
 tam commemorationem & suæ mortis
 memoriam adjungerent. Paulus, Gen-
 tium doctor, utilem ritum etiam ad
 Gentes perduxit, occasione usus al-
 terius moris, quem eadem gentes in
 falso deorum cultu observaverant.
 Moris enim erat apud eas, ut quoties
 quis

quis sacrificasset, extorum pars ei red-
deretur, ad quam vocabat convivas.
Invenies eum morem apud Aristopha-
nem aliquoties, unde nec illud abit,
quod ad Plautum Scholiastes notat:
ἡ δὲ σπονδία ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνέλεος δειπνῶν σπονδία
ἢ σπονδία ἢ Ἐξορὴ πρὸς ἑορτῆς δὴν
ἢ ἑορτῆς δὴν σπονδία *ἢ ἑορτῆς δὴν*
ἢ ἑορτῆς δὴν *ἢ ἑορτῆς δὴν* *ἢ ἑορτῆς δὴν*
Hinc vocare
aut adducere ad exta post sacrificii
mentionem apud Plautum Milite Glo-
rioso. Pœnulo Lycus —

Condivas volo *(sient:*
Reperire nobis commodos, qui una
Interibi attulerint extra. *non audit*

Stieho Gelasimus: Jamne exta co-
cta sunt? quot agnis fecerat?

Virgil. Eclog. III. Cum faciam vi-
tulâ pro frugibus, ipse venito.

Hunc morem Paulus, amoto vitio,
ad eos qui Christianismum suscepe-
rant, traduxit, & Christi sequens
præscriptum Luc. XIV. 13: paupe-
res voluit divitum sumptu meliuscule
quàm pauperum erat vita haberi,
unde *ἀγαπᾶς* nomen. Tertullianus
Apologetico: Cæna nostra de nomine
rationem

rationem sui ostendit id vocatur quod di-
lectio penes Græcos. Quantiscumque
sumptibus constet, lucrum est pietatis no-
mine facere sumptum: siquidem inopes
quosque refrigerio isto juvamus. Con-
vivia talia in fine habebant, cum cir-
cumlatione panis & poculi, gratia-
rum actionem pro muneribus divinis,
& speciatim pro morte Christi cre-
dentibus impensâ. Huc respiciens
Tertollianus libro de corona, Eu-
charistiæ Sacramentum in tempore
victus mandatum à Domino, non, ut
postea fieri solitum, antelucanis cœ-
tibus, notat. Primitivi moris apud
Ægyptios diu retenti ac post mutati
causam historicus Socrates ad quorun-
dam temulentiam refert. Vestigia
tamen mansisse illius moris in die ipso,
quo Dominus cœnam suam instituerat,
docet nos canon Concilii Carthagini-
ensis tertii & Augustini ad Januarium
epistola. Neque verò Paulus præ-
ceptum usquam vocat, sed institu-
tum. $\pi\rho\sigma\epsilon\lambda\alpha\beta\omicron\rho\ \acute{o}\ \epsilon\ \pi\rho\sigma\epsilon\delta\omicron\mu\epsilon\iota$, nec
quosvis invitat, sed eos qui bene se ex-
ploraverint, an nempe in spiritu sint
dilectionis,

dilectionis, cujus symbolum habet
ista panis vinique participatio. Jam
verò est eaque fuit semper, etiam sub
lege illà rigida Moïsi, symbolorum
natura ut facile ex causa probabili
omitti se ferant. Sic panes sacros,
quos lex solis sacerdotibus addixerat,
in suos usus vertit David. Sic &
circumcisio, tam severe præcepta, &
Paschalis ceremonia omissa totis annis
xii quibus Hebræi per desertum Ara-
bum terras ambulaverunt, nempe quod
inter itinera parum commodè inter-
venturi fuerant tot dies aut otio tri-
buendi aut medicando corpori. Vide
Josue cap. v. Serpentem æneum à
Moïse factum, quod in non rectos usus
vulgò vertitur, fre-

git Rex Ezechias.

Sic qui in decem o-
rant tribubus, post
Hieroboami tempo-
ra adire templum
Hierosolymitanum
desiere, contenti do-
mi Deum colere, ne

* Intellige hoc de pi-
is Israelitis, puta pro-
phetis & prophetarum
filiis, &c. qui nati sunt
educari sub regibus
impiis, in medio po-
puli idololatrici habi-
tare perseveraverunt;
sic tamen ut impieci-
tibus eorum nequa-
quam communica-
rent: ut legere est de

septem millibus qui non flexerant genua, &c.

Reges suos suspicientes irritarent. Adde
 & i. i. Paral. xxi. ou. 7. i. 8. & xxi. 12, 13. collatis Lev. locis. vi. 26, 30,
 & cap. i. 17, 19, 20. & quæ habet
 Maimonides ductore indubitantium
 i. i. 41. Causæ autem iustissime
 intermittende communionis, & de quo
 loqui coepimus symbolice, hæc viden-
 tur esse. Si quis præpositi sunt Eccle-
 siæ aut expressæ aut tacite piosse flori-
 nes exigant quædam assertionum,
 quibus alicuius conscientia non adsen-
 titur. Ob hanc Hieronymus in Syriæ
 pastorum communionem abstinuit, quod
 vereretur asserere res esse in Deo hy-
 postases, vocem istam ad substantiæ
 significatum trahens, ut multa illis
 literæ, præsertim illæ ad Damasum
 ostendunt. Deinde si communio sym-
 bolica non modo usum, sed quem nata
 est, non habeat, fovenda ac testanda
 communionis cum omnibus piæ Chri-
 stianis, verum insuper tendat ad te-
 standam partis duntaxat alicuius fœ-
 deratæ, non rejectionemque aliorum
 non minus piæ ac Christianæ viventi-
 um, & ad salutem necessaria, quæ
 non

non ita sunt multa credentium. Accedere potest tertium. Chrysostomo præcipue spectatum, quod interdum abstinent aliquis à partium communione, liberius sollemnique exercere potest Christianæ dilectionis officia ad-
versus diffidentes. Quid verò equius, quam ubi conficius est, signa cedere significata rei, putamen nucleo? Itaque est interdum, ubi cum Augu-
stino dicere liceat, crede & manduca-
sti, crede scilicet et fide, quæ per dilectionem operatur, quæ in Chri-
stianismo totum facit, ac nova obe-
dientia vocatur, ut ostendunt collata
inter se loca Pauli duo ad Gal. v. 6.
& v. 13. sed plerorumque homi-
num hic est mos.

Non respondebo hic ad id quod ob-
iiciunt nonnulli ex Joh. v. 1. cap. 53.
quom qui de symbolica manducatione
interpretati sunt, eo devenere, ut
non modo recens natis infantibus ex-
hiberent Eucharistica symbola, sed
& nisi id fieret, æternas poenas ipsis
infantibus

Infantibus crudeli scito denunciant, cum
 revera ibi manducare & bibere nihil sit aliud quam intelligere, meditari & in usum venire, de quo
 significato vocis — *ἐκ* docet agit Ma-
 monides ductore dubitantium 1. cap.
 29. Et fuisse vulgo quoque notum
 ac receptum id loquendi genus, trans-
 latum à corpore ad animum apparet
 Jer. xv. 16. Ezech. 111. 3. Prov.
 1 x. 5. Apocal. x. 9. Eccles. xv. 3.
 xxiv. 29. Bene Philo: Το φαγεῖν
 συμβολὸν ἐστὶ τροφῆς ψυχικῆς: τρέφεται
 δὲ ἡ ψυχὴ ἐναλίσσει τὰ καλῶν καὶ ἀπαρ-
 τὶ κακοποιῶματων. Et alibi: Ὅσοι οὖν κα-
 κῶνωνηστές ἤδη, καὶ ἡ φύσις ἡλεως πα-
 λιν γινώσκειται, κληθῆναι αἰ μετεσίαν δο-
 νης, εἶπε ἐξ ἧς αἱ γαστροὶ ἡδοναὶ πλεονα-
 μῶν τοῦ σώματος παύσονται, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀγ-
 νοία ἐντρέφεται καὶ ἐν χαρῶν αἰσθη-
 τῶν γινώσκει καὶ εὐφραίνεται. Et sic cum
 quem diximus Johannis locum optimè
 interpretatur Basiliius Apologia ad Ca-
 sarianos, & Augustinus, cum eo sig-
 nificari ait communicandum Domi-
 nicæ passioni. Similis eorum error fuit,
 qui locum Johannis alterum, ubi de

novâ

nov
 mu
 aqu
 tello
 que
 tem
 tes
 cum
 sa p
 fant
 per
 de
 eme
 non
 ad
 cefin
 neq
 Ecc
 ille
 natu
 edu
 nat
 patr
 de c
 nen

novâ geniturâ, quæ sit per spiritum mundantem, qui ibi *hab' i' x' dno* aqua & spiritus vocatur, agitur, intellexere de conspicuo baptismo, ejusque eam esse crediderunt necessitatem, ut sine eo æternis poenis infantes subjacerent, cum mollius de circumcisione Judæi sentiant, cujus omissionem poenam non ad infantes, sed ad infantum parentes aiunt pertinere. At perspicaci lectori satis apparet agi ibi de hominibus adultis rationisque & emendationis capacibus. Quod Græci non ignoravêre: apud quos mos fuit ad plenam ætatem, annum puta vicesimum aut ultra differre baptismum: neque vulgus tantum, sed maxima Ecclesiæ columnina ita fecere, ut ipse ille Chrysostomus matre haud dubiè natus Christianâ & ab eâ jam viduâ educatus, & Gregorius Nazianzenus natus parente utroque Christiano, patre etiam Episcopo, & ejus curâ de omnibus, quæ ad pietatem pertinent, institutus.

DIONIS

novi gentium, quae in per se
mundum, qui in se
adus & spiritus vocatur, agitur in
tellectus de conspectu patris, cuius
que tam esse crediderunt necesse
tem, ut sine eo scire possint
res subsisterent, cum motus de cir-
cumscriptione in se sit, cuius
et potest non ad istas, sed ad in-
stantes partes animae pertinet. At
peripatetici istis appropinquant
de hominibus ad istas rationes &
emendationis capacibus. Quod si
non ignoraret: quod quod motus
ad istam rationem, istam partem vi-
cellum, qui istis de rationibus
neque vultus tantum, sed maxima
Fidelis collatione ista facit, ut ista
iste Christus, ista mater, ista dubis
nam, Christus & ab ista iam videt
cognitio de istis istis istis
novi, partes istas, istas
partes istas, istas, istas
et omnia, quae ad istam partem
pertinent.

Dion.

I
P
Co
8
Ad
n
f
p
I

DIONYSII
PETAVII

AURELIANENSIS

è Societate J E S U

D E

POTESTATE

Consecrandi & Sacrificandi Sacer-
dotibus à Deo concessa: deque
Communione usurpanda,

DIATRIBA.

*Adversus novam Dissertationem Ano-
nyni cujusdam; qui Christiani
sacrificii consecrandi, offerendique
potestatem etiam laicis attribuit.*

LONDINI: MDCLXXXV.

DIONYSII

PETAVII

ARRELIANENSIS

CONSTITUTIONE

DE

POTESTATE

Continenti de sacris ecclesiis
doctrina deo concessa: de
Constitutione mandata.

DIATRIBA

Ad hunc hunc Diffinitio: Christiani
in hunc hunc hunc Christiani
hunc hunc hunc hunc hunc hunc
hunc hunc hunc hunc hunc hunc

LONDINI: MDCCLXXXV

ILLUSTRISSIMO

Amplissimóque viro

PETRO
SEGVIERIO

FRANCIÆ
CANCELLARIO.

VETUS in Ecclesia mos fuit
(Vir Illustrissime) ut Epi-
scoporum Conciliis, tratan-
disque fidei rebus adhiberen-
tur laici ordinis principes viri; non
qui controversie disceptatores, sed qui
pacis inter partes conciliatores essent:
ne quid indecorè, ac præter ordinem a-
geretur. Sic in prima omnium Oecu-

menica synodo Constantinus M. Imperator: in quarta, Marcianus, & Pulcheria: in sexta, Constantinus Pogonatus, Augusti omnes; ut recentiores alias taceam: in plerisque magistratus, & Comites adfuisse leguntur. Ego verò in hac, quam institui, fidei disputatione, tibi civilis juris, administrationisque principi, etiam iudicis, arbitrique partes; nedum moderatoris ac pacificatoris ultro defero. Quas equidem ambas non minus iis in altercationibus, quæ stilo privatim; quam quæ voce publicè exercentur, necessarias iudico. Nam & apud idoneum propositæ rei aestimatorem propugnanda causa veritatis est: & ad hoc ipsum auctoritate est opus; quæ iræ, pervicaciaque modum statuatur: ne ab utili, ac modesta concertatione, res ad rixas, & contumelias vocetur. Ac quod universe
dixit apud Sallustium Cæsar;
Omneis homines, qui de
rebus dubiis consultant, ab ira, & odio
vacos esse debere. tum, haud facile
animum verum providere, ubi illa of-
ficiunt; id in illo genere disputationum,
num,

allust. in Bel-
lo Catilin.

num, quod ad religionem pertinet, baud paulo quam in cæteris est verius. Declarat hoc præclara illa B. Hilarii sententia in decimo libro de Trinitate; ubi sic scribit: Immoderata est omnis susceptarum voluntatum pertinacia; & inflexo motu adversandi studium persistit, ubi non rationi voluntas subicitur, nec studium doctrinæ impenditur; sed iis, quæ volumus, rationem conquirimus, & iis, quæ studemus, doctrinam comparamus. Iamque nominis potius, quam naturæ erit doctrina, quæ fingitur: & non jam veri manebit ratio, sed placiti, quam sibi voluntas magis ad defensionem placentium coaptavit.

Quamobrem dum in hoc certamine nostro duas illas, quas dixi, opportunitates persequor, tu mihi ex omnibus occurristi, in quo totidem illa necessaria præsidia summè inesse videbantur. Primum dignitas, & auctoritas ea est in te, quæ impetum animi potest, & ardorem vel tacita continere. Accedit ad dijudicandi solertiam præstans divinarum rerum, ac Theologiæ cognitio:
quam

quam ego fama prius acceptam, usu postea, & colloquio, quod tecum iis de rebus habui, majorem opinione mea comperi. Memini enim aliquando me privato in congressu, sermoni cuidam tuo interesse, qui de abstrusissimis media ex Theologia questionibus cum viris doctis habebatur: ac tum ea te partim ponere in percontando; partim exponere, ac respondere, quæ nihil in iis novum esse tibi, nihil inauditum, aut ignotum ostenderent. Ac mihi sic in illa tota sermocinatione versari videbare, ut subtilitate differendi, & acumine nihilo iis inferior esses, qui etatem omnem his in doctrinis contriverant: explicandi verò perspicuitate, ac facilitate, longè omnibus antecelleres. Quocircà meliorem susceptæ hîc à me controversiæ judicem, quatenus neque intelligentiorem, neque graviorem, quàm tu es, optare potui neminem. Nam æquitati, quæ haud minus in judicando, quàm superiora illa, locum habet, planè confido tuæ: qui supremam hoc in regno, jurâ, æquique dispensationem non magis officio, quàm animi integritate, probitatè-
que

que sustinet. Quae jam olim nota, & perspecta, antequam in summum illud dignitatis culmen ascenderes; multa, postquam eò proventus es, expressioribus documentis enituit.

Supereft ut & caussa ipsa digna sit, quae ad tuam cognitionem deducatur. (Non enim parvisde rebus tanta interpellanda est auctoritas) & non injudicandus ego in te adeundo, importunusque sim. Sed in alterutro cunctari, id esset prudentiae tuae, aut bonitati diffidere. Res primum agitur hinc omnium maxima, & gravissima; in qua non unum aliquod, & separatim fidei caput vertitur: sed tota ipsa, quante est, Christiana pietas, ac religio: Christianum, inquam, nomen omne continetur. Non enim ambigi debet, quin si verum illud est, quod ista, quam oppugnamus, Dissertatio tuetur; hoc est, hi sacerdotali fideles omnes, etiam profani, jure, ac consecrandi potestati sunt praediti; Christiana, & Catholica prorsus Ecclesia labefactata concidat. Quae cum humano corpori simillima sit; ut non uno Aposto-

Rom. 12. &

1 Cor. 12.

lus in loco prædicat; uti prius illud
absque membrorum ac facultatum varie-
tate; sic ista, sublata Ordinum, functi-
onumque distinctione, jam non solum
deformis est, ac fæda, sed
nulla. Siquidem corpus 1 Cor. 12.
non est unum, membrum,
sed multa (ait Apostolus) & Quod
si essent omnia unum membrum ubi
corpus? Missa hoc loco facio flagitia
cetera Dissertationis ejusdem, quæ te
malo in nostro Confutatione legere. In
qua pressius fortasse, quàm pro tanto
argumenti merito, atque copia, de eo
sermonem feci. Sed habenda ratio fuit
tum occupationum tuarum;
quæ ut sacræ justitiæ, quàm Sueton. in
Tib. c. 27.
illa Tiberii, appellari me-
rentur; sic eas longiore di-
stinere mora, contra sacra peccare est;
adeoque pene esse sacrilegum. tum verò
prudentiæ, ac præclaræ, ut supra me-
mini, in studiis eruditionis tuæ:
quæ non plura ad rem penitus intelli-
gendam: ac ne ista quidem pauca desi-
derat. Jam quod alterum est, ac mea
potissimum interest, quo sis animo meam
hanc

*hanc in appellando te fiduciam
accepturus; tam verendum non est;
quàm nec mihi de tua in me, ac li-
terarum studiosos omnes humanitate:
nec tibi de mea in te, cujus istud
specimen extare volui, observantia
& voluntate dubitandum. Vale. Lu-
tetie Parisiorum X. Cal. Jan.
CICJCXXXVIII.*

Illustrissimæ Amplitudini T.

*Addictissimus, devotissimûsque,
DIONYSIUS PETAVIUS
è Societate Jesu.*

F

I N.

[illegible]

Pinus strobus L.

[Faint, illegible text at the bottom of the page]

1941

INDEX CAPITUM

Hujus Diatribæ

CAPUT I.

Occasio Disputationis ex loco
quodam Tertulliani; qui Chri-
stianos omnes Sacerdotes facere
videtur. Præstruantur nonnulla
ad illam necessaria. quatenus ob-
latio sine consecratione facta sit.
De oblatione Laicorum. pag. 47.

CAP. II.

Tertulliani locus explicatur adver-
sus Anonymum, quomodo Laici
obtulerint citra consecrationem,
exponitur institutio sacerdotum.
et Evangelistis petita. p. 61.

F2 CAP. III.

CAP. III.

Cætera Dissertationis argumenta,
ad loca veterum explicantur. De
historia Frumentii, in qua mul-
tum lapsa Dissertatio est. Neque
Feminas, neque inferiores sacer-
dote Clericos, consecrasse unquam.
Nicænus, Læodicens, & Ancy-
ranus Canones expositi. P. 97.

CAP. IV.

De altera questione, quam Disserta-
tio continet: An semper commu-
candum per symbola: ubi de com-
munionē, & usu sacramentorum
agitur. Non licere cuiquam ab
Ecclesiæ communionē discedere.
Expenduntur causæ, propter quas
interdum fas illud esse Dissertati-
onis Auctor existimat. P. 79.

CAP. V.

CAP. III.

CAP. V.

De duplici Scriptura loco; altero
Joannis sexto, in quo usus
Eucharistiae praecipitur: altero
Joannis tertio; ex quo Baptismi
necessitas adstruitur. Uterque
falso ab Dissertationis auctore ac-
ceptus, sine baptismo parvulos in
aeternum perire.

P. 120.

[Apr.]

*Approbatio Doctorum sacre The-
ologiae Parisiensis.*

NOs infrascripti in sacra facul-
tate *Parisiensi* Doctores, te-
stamur libellum, cui titulus est,
DIONYSII PETAVII *Aureli-
anensis* è *Societate JESU*, de po-
testate consecrandi & sacrificandi, &c.
à nobis lectum attentè, & omnino
probatum, utpote qui nihil con-
tineat *Orthodoxæ fidei* vel *Chri-
stianis moribus* dissonum, aut re-
pugnans. Ita censuimus, subscripsi-
mus.

Parisii, Novem-
bris 15, 1638.

P. D'HARDIVILIER.
C. PATU.

De

**De Potestate consecrandi &
Sacrificandi Sacerdotibus à
Deo concessa: deque com-
munionē usurpandi Diatri-
ba.**

C A P U T I.

*Occasio disputationis ex loco quo-
dam Tertulliani; qui Christianos
omnes Sacerdotes facere videtur.
Præstruuntur nonnulla ad illam
necessaria quatenus oblatio sine
consecratione facta est. De oblatio-
ne Laicorum.*

Proximè venit in ma-
nus meas Dissertatio *Apud L.
Colum*
cujusdam Anonymi *Amste-
lodami* hoc anno edita; cu-
jus duplex erat caput. *nam An.
1638.* Prius de
gene administratione *abz* Pasto-
res

48 *De Potestate Consecrandi.*

res non sunt, inscribitur. Posterius an semper communicandum per Symbola.

In illo propositum hoc sibi Auctor habuit, consecrandi Dominici corporis potestatem ex a quo Christianis à Christo concessam omnibus fuisse, nonnullorum verò opinione etiam feminis. Sed ita ut laici extra necessitatem minimè id usurpaverint. Ubi autem nullus esset Sacerdos, impune hoc non fecisse solum; sed etiam potuisse facere. Similiter atque in Baptismo usu venit quem ubi nulla presbyterorum, aut virorum copia sit, feminis administrare licet. De altero capite post agemus: nunc à priore disputandi capiemus initium.

Hujus itaque dogmatis, quod consecrandi, conficiendique Dominici Sacramenti promiscuam potestatem Christianis omnibus facit; testis ac vindex ante omnes *Tertullianus* adducitur. *Cap. 7* Hic enim in libro de Exhortatione castitatis,

castitatis, cum à secundis nuptiis non
minus laicos, quam sacris addictos
ministeriis abstertere vellet; Nonne
(inquit) & laici sacerdotes sumus? *Scriptum est, Regnum quoque nos, &
sacerdotes Deo, & patri suo fecit. Dif-
ferentiam inter ordinem & plebem con-
stituit Ecclesie auctoritas, & honor per
ordinis confessum sanctificatus. Adeo
ubi Ecclesiastici ordinis non est confessus,
& offers, & tinguis, & sacerdos es
tibi solus. Sed ubi tres, ecclesia est,
licet laici. Unusquisque enim sua fide
vivit, &c. Igitur si habes jus sacerdotis
in teetipso, ubi necesse est, habens oportet
etiam disciplinam sacerdotis ubi ne-
cesse sit habere jus sacerdotis. Diga-
mus tinguis? Digamus offers? &c. Ex
hoc Tertulliani loco concludit An-
onymus; laicos, sicubi necesse fuit, ac
cum nulla copia sacerdotis esset, non
minus *ἀλογον, & ἀναερν, id est
consecrare, quam baptismum impertiri
potuisse. Quippe verbum offerendi
apud Tertullianum hoc sensu solere
sumi, ubi conjungitur cum tingere, id
est baptizare. Adjungit & alios re-
centiores**

centiores Tertulliano moris ejusdem,
ac juris auctores; quos subinde pro-
feram.

Ut in Tertulliano sistamus gradum,
& universè de nova hac opinione,
quod nostrum sit judicium explicemus.
primum illud defendimus; *offerendi* verbum,
neque apud Tertullianum, neque apud Scriptores alios
id semper valere, quod Anonymus
affirmat, & verò debet affirmare; si
quis disputatione ista promovere vult:
hoc est *consecrare*, & *conficere* Domi-
nicum sacramentum. quod solos aio
non modò jure fecisse; sed etiam po-
tuisse presbyteros: ceteros autem,
tam inferioris gradus clericos, quàm
laicos, si id usurparint unquam, nihil
prorsus egisse.

Totus igitur in eo cardo quæstionis
vertitur; utrum quoties *offerre* apud
veteres illos legitur, actionem eam
significet, quæ consecratio dicitur,
& *diaroyia*, sive *diarœsia*. Nam si
ita res habet; non est cunctandum,
quin consecrasse fateamur laicos, qui
obtulisse dicuntur. Sin est, ut alia
quæpiam

quæpiam functio, & à consecratione diversa eadem illa voce contineatur, non erit consequens quod Dissertationis Auctor existimat.

Atqui *offerendi* vocabulum, & *oblatio*, etiam cum de re ad sacrificium, ac *ἀπορρῖαν* pertinente apud antiquos accipitur, non semper consecrationem aut significat, aut inclusam, & comprehensam habet: sed aliquid aliud ab illa separatum ac diversum.

Etenim *oblatio* propriè, ac præcisè est rei alicujus representatio, quæ Deo donatur: neque necessario mutationem ullam exprimit, quæ in oblata re fiat. Hebræi *oblationem* vocant *קרבן* quod nomen generale est, ac tam de inanimis, vitæque carentibus, quàm animatis dicitur. Quare illa etiam *δῶρα* complectitur, quæ ita, ut erant, consecrata Deo manebant: ut aurum, æs, & alia donaria, quæ in templo reservabantur: arque etiam frumentum, vinum, oleum, quod ad usus sacrorum, aut sacerdotum offerebatur. nec non pecuniam, quæ in gazophylacium mittebatur, ac the-

laureum sacrum, qui proprie 127
 Græcè 127 *νοσβαρδῶ* 127 *Marth. xxvii. 6.*
 dicitur. Quæ omnia cum offeruntur,
 ac Deo dicantur, nullam mutationem
 patiuntur.

Sic in Christiana Ecclesia vetere ad
 altare offerri varia munuscula con-
 sueverant, uti mel, lac, aves, & ani-
 malia quædam, ac legumina. quæ de-
 inceps offerre prohibet canon tertius
 Apostolicus; ac novas duntaxat spi-
 cas permittit; nec non oleum, &
 thymiana. Quæ omnia non soli fi-
 deles offerebant; sed etiam Episco-
 pus, vel sacerdos ab illis accepta.
 quod verba Canonis indicant. Et
 in *extinguere, in propitiis, in*
uocis, in propitiis, in uocis, in
stris, in uocis, in Quæ Dionysius
 ita vertit: Si quis Episcopus, aut pres-
 byter, præter constitutionem Domini,
 alia quædam in sacrificio offerat super
 altare, id est aut mel, aut lac, aut pro-
 vina siccum; & confecta quodam aut
 volatilia, aut animalia aliqua, aut le-
 gumina, contra constitutionem Domini
 faciens, congruo tempore deponatur. Ac
 subinde

subinde, Offerri non liceat aliquid ad altare præter novas spicas, & novas, & oleum ad luminaria, & thymiana, id est incensum, tempore, quo celebratur oblatio. Hinc ergo constat, Episcopum, aut sacerdotem, qui veram, & incruentam oblationem, ac sacrificium offerebat; etiam alia præter illud obtulisse; in quibus nulla fiebat consecratio: eamque oblationem & ad altare factam, & eo tempore, quo divina mysteria peragebantur. Simul hoc obiter notandum, offerendi verbum latius patere, nec de solis usurpari symbolis Dominicæ Passionis, quæ non offeruntur solum; sed etiam consecratione mutantur. Sine qua mutatione non potest sacrificii ratio constare; ut accuratius in Scholis Theologi disputant.

Addam & illud ex usu Judæorum, & sermonis consuetudine; cum haberent genus quoddam oblationis; in quo id quod offerebatur Deo, ferro vel igne consumi, extinguì, exterminarique deberet; quod Græcè *ἀνάδυστα*, Hebraicè *מִן* appellatum est;

est; nihilominus hanc ipsam vocem
 tñ de iis interdum dici consuevisse,
 quæ integra, & intacta manebant; ut
 sunt agri, & prædia; ut ex Levitici
 xxviii. liquet.

Itaque cum ejusmodi in oblatione
 duplex interveniret actio; altera, qua
 cultui, honorique divino res illa di-
 cabatur, & offerebatur: altera, qua
 res eadem perimebatur: qua ex acti-
 one nomen *Cherem* propriè est impo-
 situm; accidit tamen, ut hac posteri-
 ore dempta, sola prior communem
 appellationem obtineret. Ideo quo-
 ties nominari anathema, vel *cherem*
 audimus; non statim consequens
 est, aboleri, extinguique rem, de
 qua agitur; sed ex ejus natura, &
 conditione quid factum sit, pruden-
 ter erit æstimandum.

Ad hunc modum & de Christiana
 oblatione, altarisque sacrificio judi-
 care convenit. Est enim, ut in an-
 tiquæ legis sacrificiis; sic in Novæ
 unico illo pars, sive actio duplex:
 una est quæ propriè oblatio, Græcè
προσφορά dicitur; qui est ritus, in
 verbis,

verbis, aut actione aliqua consistens; quibus res quæ hæctenus profana erat, Deo traditur, & in ejus quasi mancipium transfertur. cujusmodi in Moisaicæ legis sacrificiis fuit impositio manuum super hostiam: tum elevatio, & agitatio quarundam ejus partium ad quatuor mundi partes: quam Hebræi *המון* vocant; de qua R. Selomoh ad caput xxix. Exodi, ubi Scriptura ritus istos indicat, nec non Levitici i. & sequentibus.

Altera pars erat hostiæ mactatio, & combustio. Sic in Christiano sacrificio tam *εὐσφορα*, sive oblatio, quàm consecratio cernitur, qua panis, atque vini substantia deletur, & in Christi corpus, & sanguinem convertitur. Totum ipsum tamen sacrificium ab una & priori actione nomine accepto, vocatur oblatio.

Ac fieri potest, ut ex duabus, sola tantum usurpetur oblatio. quemadmodum in ea *ἀφ' αὐργία* usuvenit, quæ ἐν τῷ *παρασκευασμῶν* à Græcis appellatur: qualem in Parolceue magna Latinæ Ecclesiæ consuetudo retinet.

Tum

Tum enim Dominicum corpus offertur sine consecratione, quæ pridie est facta. De hoc ergo *λεiturγια*, sive oblationis genere si qua vel scripto, vel sermone mentio fieret, erraret profecto, qui cum *λεiturγια*, oblationemque effectam audiret, statim huic adjunctam fuisse consecrationem diceret.

Sciendum est præterea dupliciter ab consecratione divelli oblationem potuisse. Primum illo modo, quem dixi; cum longè ante consecratus panis vivificus offertur. Secundò cum ante consecrationem, ab laicis, etiam mulieribus offerebatur. Mos enim in Ecclesia veteri fuit, ut qui communicandi jus haberent, iidem panem & vinum in Ecclesiam portarent, & ibidem offerrent; quod etiam sacrificium vocat Cyprianus in libro de opere & eleemosyna: *Locuples, & dives es (inquit) & dominicum celebrare te credis, quæ carbonem omnino non respicis; quæ in dominicum sine sacrificio venis: quæ in partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis.* Augustinus

gustibus Sermone 215. de Tempore.
*Oblationes, quæ in altario consecrantur
 offerre. Erubescere debet homo idoneus,
 si de aliena oblatione communicaverit.*
 Hanc Græci canones *εὐχιστάριον* vo-
 cant. cuius soli fideles jus habebant,
 qui neque abstinenti, neque poeniten-
 tes erant; sed integram dignitatem
 habebant. Atque hæc erat perfecta
 communio, ad quam poenitentes, &
 à sacris extorres aspirabant, ac per
 longissimi cruciatum temporis, squal-
 loremque perveniebant; uti jus ha-
 berent oblationis, quam *κρίσιν* vo-
 cat *μὴ εὐχιστάριον*. Itaque postre-
 mus, qui & quartus poenitentium
 gradus, quam *οὐκία* vocabant; in
 quo divinis mysteriis, sine corporis
 Christi participatione interesse pote-
 rant, neque sub Missam catechume-
 norum una cum aliis *εὐχιστάριον*
 excludebantur; ap-
 pellari solet *κρίσιν*, ut
 in Nicæno canone
 xi. quæ Dionysius
 Latine sic concipit. *Duobus autem*

H

annis

ante suam oblationem populo in oratione
communiceant. Et in Ancyrano cano-
ne xvi. simpliciter nominatur *επι-
σκοπος*. *ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπισκοπος ὁ
ὁβλῶν, ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπισκοπος ὁ
ὁβλῶν, ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπισκοπος ὁ
ὁβλῶν* oblationem, vel communionem assequan-
tur.

Ilterdense Concilium Canone ix.
*Fidelibus in oblatione Eucharistia com-
municent*: vel, ut alia lectio, & qui-
dem melior, exhibet, *in oblatione, &
Eucharistia*. Nam ex xi. Canone Ni-
ceno expressum illud est, quod habet,
καὶ ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπισκοπος. Ac ne quis
existimet *επισκοπος* in istis Canoni-
bus, ipsam esse Eucharistiam, sive
Christi corpus, quod à sacerdote est
oblatum: non autem id quod à laicis
fidelibus offertur; primum expendat
locutiones illas, *καὶ ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπι-
σκοπος*; quod non potest idem esse,
ac participem esse corporis Christi,
vel oblationis à sacerdote consecratae.
Nemo enim dixerit, *καὶ ὡς καὶ ὁ πῶς ἐπι-
σκοπος*. *Χεῖρ*, pro eo quod est, corpo-
ris Christi esse participem: sed sine
dubio idem illud est, ac *communicare
cum oblatione*; hoc est *non habere offe-
rend.*

rendi. Deinde Concilium Vafense I. Can. 2. statuit, ut si poenitentes absque communionis in ipso cursu satisfactio-
nis preventi fuerint, eorum oblatio recipiatur. Ubi non alia intelligi potest oblatio, quàm quæ ab ipsis offer-
tur. Sic etiam Arelatense II. Can. 12. decrevit, de eo qui in poeniten-
tia positus vita excesserit, ut pro eo, quod honoravit poenitentiam, obla-
tio illius suscipiatur. Eodem & Eli-
beritanus Canon xxviii. meo qui-
dem iudicio spectat: *Episcopum pla-*
cuit ab eo, qui non communicat, mune-
ra accipere non debere. Nam alio tempore, hoc est oblationem interdi-
cit; quæ solis permilla communionis
juræ præditis. Sic & canone sequen-
ti, energumeni nomen cum oblatione
recitari prohibet ad altare. Sed hæc
satis sunt. Non enim pluribus opus
est; ut, quod canonum, ac discipli-
næ veteris periti satis intelligunt, pro-
bemus, laicos offerendi jus habuisse.
Neque verò tam hebes erit quispiam,
ut eosdem consecrassè putet. Nam
qui hoc illis concessum fuisse vult Dis-

sertationis Auctor, non passim, & ubique, sed in summa necessitate, ac penuria sacerdotum licuisse confirmat. Atqui oblationes illæ, quas laicis canones attribuunt, media in Ecclesia, summæque in pace Christiani populi, coram Episcopis, ac Presbyteris fiebant. Non igitur consecratio perpetua comenserat oblationis. Certe Tertullianus ipse in libro de Monogamia, cap. x. de fidei vidua loquens, ait eam offerre annuis diebus dormitionis viri vita jam functi; hoc est oblationem pro anima ejus ad altare facere: quam nemo consecrasset dixerit Eucharistiam. Non est igitur idem serper *εὐχριστός*, quod *εὐχριστός*, aut *εὐχριστός*, hoc est consecrare, & ex pane, ac vino Christi corpus facere.

CAP. II.

CAPUT. II

*Tertulliani locus explicatur adversus Anonymum. quomodo Laici obtulerint
citra consecrationem. exponitur in-
stitutio sacerdotum ex Evangelistis
petita.*

HIS præmuniti, ad Tertullia-
ni locum accedamus: quod
præcipuum firmamentum Dissertati-
onis habet Auctor. Illius verba sic
interpretatur; ut cum laici sine sacer-
dote alicubi fuerint, non minus con-
secrare, & offerre Christi corpus pos-
sint, quam tingere, hoc est baptizare.
Ac si id solus Tertullianus affirmaret
ex suo sensu; nihil hoc magnoperè
curandum esset. Responderi enim
facile posset, quod & Hieronymus
ait, *Domini Ecclesie non fuisse.* vel,
ut Hilarius scribit, canone v. in Mat-
thæum

tharum, consequentem errorem hominū
 detraxisse scriptis probabilibus auctori-
 tatem. Quo ex genere probabilium
 scriptorum constat non esse librum de
 Exhortatione ad Castitatem; quem
 Montani implicatus erroribus contra
 Catholicam scripsit Ecclesiam. Ve-
 rum quia Tertullianus huius insti-
 tuti, ac moris sic meminit, ut cum
 passim apud omnes usitatum fuisse
 demonstret. Alioqui ex re non ab
 aliis, credita, cum aliis agens, ar-
 gumentum non nisi stultè duxisset,
 ut ait Anonymus: Probat enim
 omnes Christianos, etiam laicos,
 sacerdotali lege teneri, quæ secundas
 nuptias prohibet; quoniam omnes
 sacerdotes sunt, & quæ sacerdotum
 propria sunt usurpant, si necessitas
 ferat; cuiusmodi sunt offerre, ac tin-
 gere. Ideo non utar hac præscriptio-
 ne; & hoc ultro concedam, de eo
 loqui Tertullianum, quod in parte
 Catholica fiebat; ac proinde laicos,
 cum sacerdotum deerat copia, obla-
 tionem, ac baptismum administrasse.
 Verum quod ejusmodi laicorum ob-
 lationem

lationem talem fuisse putat, qualis
fuit sacerdotum; ut consecrationem
annonam haberet, ac verum esset sacri-
ficium; id vero falsum esse defendo.
Neque hoc ex Tertulliani verbis fate-
ri cogimur. Si quidem oblationem
plerumque ab consecrandi actione se-
junctam fuisse supra demonstravimus.
Mos ille vetere in Ecclesia fuit, ut in
Synaxibus, ac legitimis conventibus,
qui Dominicis præsertim diebus habe-
bantur; ut ex*Plinio, * *Plin. lib. 10.*
&† Justino Marty-† *ep. 97. Justin. Apol. 2.*
re colligitur, Eucha-
ristiam id est corpus Dominicum, sive
panem consecratum unusquisque fide-
lium acciperet, eoque pro eo ac vellet
uteretur; hoc est vel statim absume-
ret; vel reservaret, ac domum defer-
ret. Docet hoc Tertullianus in extre-
mo libro de Oratione. *Accepto (inquit)*
corpore Domini, & reservato, utrumque
salvum est, & participatio sacrificii, &
executio officii. Suadet enim ut sta-
tionum jejunia celebrant, à sacri-
ficiis non absint, quod fieri quidam o-
portere putabant, eo quòd statio sol-
venda

venta sit, hoc est jejunium, ⁱⁿ *corpore Domini*. Verum ita moderan-
dam esse rem decernit, ut & sacrifi-
cio intersint, & Christi corpus, ac
quod ibi distributum acceperint, re-
servent, ne jejunium solvant. Quineti-
am Basilius Main Epistola CCKKXIX.
ad Casariam Patriciam, eandem con-
suetudinem aetate sua servatam esse
confirmat in *Egypto*, & *Alexandria*.
cujus verba paulò post referam.

Cum igitur Christiani persecutio-
nis metu in cryptis, ac latebris deli-
tescerent, credo assensuros fuisse om-
nes, interdum usquevenisse, ut Christi
corpus secum ed portarent; ac si nul-
lus esset sacerdos, delectus aliquis de
laicorum numero, illud ipsum offer-
ret Deo, certis ad id precibus adhi-
bitis, quas in synaxibus audire con-
sueverant, atque in omnes distribu-
ret. Ita enim sacrificii, ac publicæ &
legitimæ *anaphoræ* speciem quandam
usurpabant; quæ magno ipsis esset
solatio. Hoc tam illi faciebant, cum
sacerdotem nullam omnino copiam
habere poterant. Nam si commodè
id

id posset fieri, ad illos sacerdotes aliqui aspirabat; præsertim ad eos, qui propter Christi confessionem in carcere, ac custodia vinchi detinebantur, quos confessores nominabant. Hujus rei locupletem dabo testem Cyprianum in Epistola v. ubi in adeundis visitandisque confessoribus cautione ac prudentia uti præcipit; ut ne *gloriam, ac per multitudinem simul junctam*, ad eos accedatur; ne ex hoc ipso *invidia concitetur, & introducendi aditus denegetur*. Tum ut presbyteri quoque, qui illic apud confessores offerant, *singuli cum singulis diaconis per vices alternent*; quia & *mutatio personarum, & vicissitudo convenientius minuit invidiam*.

Hic Cypriani locus ad propositum nostrum, & hoc, quod instituimus, probandum aptissimus est. Nam si laici; immo etiam, ut apud dissertationis Auctorem quidam significant, mulieres; Absente sacerdote offerre, & consecrare poterant, quid attinebat ad illos confessores, qui in carcere, & ergastulis vinchi erant, tanto

cum capitis periculo venire sacer-
dotes, & Diaconos, ut pro illis offer-
rent? Nimirum expedita res erat, &
facilis; mandare illis, ut ipsimet sibi
sacrificium celebrarent, hoc est con-
secrarent, & offerrent Christi corpus;
ut ne Presbyteri minimè necessarium
se in vitæ discrimen committerent,
quo id illis præstarent, quod per se
obire ipsi poterant. Non igitur prorsus
omni sacerdotali potestate, ac
functione laicos Tertullianus instruxit:
neque consecrare, aut corpus
Christi ore conficere, ut Hieronymus
loquitur; posse illos credidit: sed
offerre tantum, quod quia soli fere,
ac publicè, & ordinario usu sacer-
dotes faciebant; ideo laicos, qui idem
interdum, & in necessitate agerent,
sacerdotes esse dixit, non præcisa, &
exacta ratione, sed similitudine qua-
dam, & declamatoria hyperbole.

Nunc argumenta, quibus novum
illud commentum suadetur, expendamus.
Horum illud est primum: Lucas Evangelista, cum de institutione
agit Domini corporis, cap. xxii.

19. refert Christum ita jussisse, *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod Paulus, 1 Cor. XI. 24, 25, 26, &c. ad omnes fideles, etiam laicos, pertinere significat. Nam commate 26. ex illo Christi mandato concludit sic: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, &c.* Quasi commemoratio illa, quam fieri Christus præcipit, ipsis etiam laicis injecta sit, à quibus eam fieri testatur Apostolus.

Hic longior, & perplexior, quam pro instituta brevitate, quæstio commovebitur, si de Lucæ, ac Pauli verborum sensu disputare voluero, ac docere, quemadmodum Christus illis ipsis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem,* Apostolos sacerdotes instituerit, & offerre corpus suum, ac sanguinem, hoc est sacrificare jussit. quod Tridentinum Concilium decrevit Sess. 22. Canone secundo; & longè antè Gaudentius Brixianus docuerat Sermone II. ad Neophytos. qui verba illa Christi de-

I 2

clarans;

clarans; Ideò (inquit) discipulis fidelibus mandat, quos primos & Ecclesie sue constituit sacerdotes, ut indefinenter ista vite aeternae mysteria exercerent, quae necessè est à cunctis sacerdotibus per cunctas totius orbis Ecclesias celebrari, usquequo iterum Christus de caelis adveniat. Quare missum illud hoc loco faciam: & hoc unum asseram, quod ad infringendam vim illius argumentationis satis esse possit. Christus Dominus cum sacramentum, & sacrificium corporis, & sanguinis sui nocte illa institueret, ac traderet, duo quaedam egit; alterum per sese, ac directè; alterum obliquè, ac velut ex consequenti. Horum primum in eo situm erat, ut Apostolis, ac sacerdotibus mandaret, ipsum ut sacramentum, & sacrificium conficerent, & offerrent, adeoque consecrarent. Hoc enim propriè ac directè verbis istis exprimitur: *Hoc facite in meam commemorationem*; quod ad eos, qui actioni illi intererant, Apostolos refertur. Alterum ad omnes fideles, etiam laicos sexus utriusque pertinebat;

bat; ut & ipsi in sumenda, partici-
pandaque Eucharistia, pro suo mo-
dulo, ac statu, passionis Christi me-
moriā adumbrarent. Quod & Gau-
dētius in secundo illo, quem lauda-
vimus, Sermone meminit; cuius ver-
ba quia præsentem ad rem valde per-
tinent, hic necessario describam. Nam
post illa verba, quæ proximè ante
posui, in quibus Apostolos à Christo
sacerdotes illa ipsa nocte, qua sacra-
mentum corporis sui, & sanguinis
condidit, institutos ait, incontinenti
ista subicit: *Quo & ipsi sacerdotes,
& omnes pariter fidelium populi ex-
emplar passionis Christi ante oculos ha-
bentes quotidie, & gerentes in manibus,
oro etiam sumentes, ac pectore, re-
demptionis nostræ indelebili memoriā
teneamus.* Sed & Augustinus in ter-
tio de Doctrina Christiana, capite xvi
Christum ait, iis verbis; *Nisi mandu-
caveritis carnem filii hominis, &c. præ-
cepisse passioni Domini esse communi-
candum, & suaviter, atque utiliter re-
condendum in memoriā, quod pro no-
bis caro ejus crucifixa, & vulnerata sit.*
Utrique

Utrique igitur, & sacerdotes, & laici quod faciunt, in Christi memoriam faciunt, ejusque passionis: sed hi fumendo duntaxat; illi consecrando, ac fumendo. Neque necesse est, ut quod in commune obeunt utrique, eodem ab singulis modo transigatur. Fingamus enim illa ipsa verba; *Hoc facite in meam commemorationem*, ad fideles omnes tam sacerdotes, quam laicos à Christo esse dicta; an ideo consequens erit, eadem omnes ratione quod præceptum est exequi? Non opinor. Etenim iis etiam in mandatis, quæ universè, infinitèque omnibus edita videntur, cautione est opus, ut ratio habeatur quid cuique generi hominum, & conditioni, ac personæ congruat. Quod prudenter animadvertum est ab Augustino eodem illo in libro, capite decimo-septimo. *Erit igitur etiam hoc (inquit) in observationibus intelligendarum scripturarum, ut sciamus alia omnibus communiter præcipi; alia singulis quibusque generibus personarum.* Idque adeo quotidiano usu contritum est. Nam
cùm

cùm dicimus Cæsarem, exempli causa,
cum copijs suis in Pharsalicis campis
adversus Pompeium certasse, atque
hostium multa millia cecidisse, ali-
ter à militibus gestum intelligunt
omnes, qui aliquid intel-
ligunt. Aut cùm Samuel 1 Reg. 15.
Dei jussu Saùli præcepit
ita: *Nunc ergo vade, & percutite Ama-
lec, & demolire universa ejus, &c.
sed interfice à viro usque ad mulierem, &c.*
quamvis hoc præceptum, & ejus ex-
ecutio ad omnem exercitum non mi-
nus, quam ad regem spectaret, nemo
tamen adeò desipiat, ut eodem modo
putet quod injunctum erat, ab utrif-
que præstari debuisse: ut suapte ma-
nu, quod miles fecit, Rex ipse hostes
jugularet, urbes ac domos everteret,
bobus & alinis necem inferret. Quip-
pè sic illi præcepto obtemperari vo-
luit Propheta, ut quæ cujusque partes
erant in agendo, eas quisque servaret;
dux & imperator præcipiendo, ac re-
gendo; miles manum admovendo.
Quod igitur communis hominum in
vita

vita sensus habet, id in illo Domini præcepto de representanda passionis suæ memoria valere necesse est: ut aliter id sacerdotes, aliter laicos agere ac tractare voluerit, non promiscue omnia omnes exequi. Sane cum in veteris Testamenti libris legimus profanos homines obtulisse sacrificia, & immolasse victimas; velut 2. Paralip. 7. 4. *Rex autem (inquit) & omnis populus, immolabant victimas coram Domino;* non potest eodem modo, ac sensu accipi, atque cum dicitur idem ab Aarone, ejusve posteris esse factum, quibus solis constat sacrificare, hoc est victimas immolare licuisse. Pro eorum itaque, de quibus agitur, statu, & conditione edictorum moderanda sententia est. Quare idem & de verbis illis judicium esse debet, quibus in novo Testamento, offerendi, vel sacrificandi usus atque functio etiam laicis accommodari videtur: ut non eodem modo, quo sacerdotes, id intelligantur facere.

Sequitur Tertulliani locus ex libro de Corona militis, ex quo Dissertationis

onis Auctor effici putat, ex instituto Christi promiscuam omnibus fidelibus potestatem esse factam consecrandi corporis Christi. Sic enim Tertullianus capite tertio. *Eucharistia sacramentum & in tempore victus, & omnibus mandatum à Domino etiam antelucanis cætibz, nec de aliorum manu, quàm presidentium sumimus.* Ubi ex Tertulliani mente sic institutum existimat Eucharistie sacramentum, ut omnibus passim illius consecrandi potestas facta sit; nisi quod ea jure Ecclesiastico, ac traditione restricta est, & solis permissa *presidentibus*, hoc est sacerdotibus. Quod etiam & in baptismo valere ex ejusdem sententia Tertulliani putat, qui in libro de Baptismo cap. 17. dandi jus baptismi etiam laicis esse dicit: sed ita ut in necessitatibus dumtaxat eo jure utantur; cæteris temporibus, id Episcopo, aut Clericis relinquunt, ut pax Ecclesiæ servetur. Hinc Dissertatio colligit, *morem etiam receptum à Christianis illius ætatis fuisse, ubi talis occasio se obtulerat, non*

K

minus

74 *De potestate consecrandi,*
minus offerendi, id est sacrificandi
consecrandique, quod laicos attinet,
quam baptizandi.

Verum falsa est, ne quid acerbius
dicam, ista ratiocinatio. Primum
enim, demus hoc, quod Tertullianus
ait, *Eucharistiae sacramentum manda-*
tum omnibus à Domino, sic intelli-
gendum, nihil ut de ejus consecra-
tione, confectioneque sit expresse
cautum, & institutum: sed infinite,
universaeque mandaverit omnibus, *Ac-*
cipite, &, Hoc facite in meam com-
memorationem: non tamen sequetur
hoc, quod dissertatio docet, laicis,
aut mulieribus à Christo permissum
esse, ut consecrare, vel offerre, hoc
est sacrificare possint: sed hoc solum,
quod non gravatè concedam; ejus,
quod confuse, ac minus expresse
Christus mandaverat, Traditionem
interpretem fuisse; quæ nos docuit,
neminem consecrare posse Christi
corpus, nisi qui *sacramentum ordina-*
tionis habet, ut appellat Augustinus
libro de bono conjugali cap. 24. quod
& non minus esse sacramentum, quam
est

est baptismus alibi dicit, in secundo contra Parmen. cap. 13. & utroque neutrum iterari posse confirmat. Unde & Col. 62. 1.

Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, Hilarium schismaticum ait, cum ab Ecclesia recessisset, ac non nisi Diaconus esset, *Eucharistiam conficere non potuisse, Episcopos, & Presbyteros non habentem.*

Cæterum potest & alio sensu Tertulliani locus ille accipi, ut de consecratione Eucharistiæ non loquatur, sed sumptione. Cum enim Christus accipere simpliciter jusserit, neque quo tradente, consecrata jam utique & confecta, sit accipienda dixerit, videbatur laicis permissum, ut undecumque, & ubicumque positam ipsi sibi caperent; sic ut in convivii fieri assolet. Nam appositæ ex mensa dapæ unusquisque accipit, nec de manu invitatoris, ac domini necessario illas expectat. Hoc igitur & in sacrosancto illo epulo concessum videri poterat à Christo, ut consecratam Eucharistiam, & in altari, mensæve pro-

positam sibi quisque fidelium tolleret; non autem ut de manu præsidentis acciperet. quod Traditione sola auctore institutum, atque usu receptum Tertullianus admonet. & Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone morem hunc Ecclesiæ veteris indicat fuisse in sacris Synaxibus, & sacrificiis celebrandis, ut benedictione consecratam à præsule Eucharistiam Diaconi acciperent, & in populum distribuerent. Basilius in Epistola c. cxxxix. seiscitanti, ut apparet, Patriciæ Cæsariæ, an suapte manu laico liceret communionem capere; quatenus id facere moris esset ætate sua demonstrat.

Cujus verba quoniam ad id, de quo agimus, opportunissima sunt, non erit otiosum hic describere. τὸ δὲ οὕτως τὸ διωγμὲν χειρὶς (ait) ἐναγκαλιζέσθαι πῃ μὴ παρὸν τοῖς ἱερέσιν, ἢ λήγουρ ὅ, πῃ κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χεὶρ, μὴ δαυτὸς εἶναι ἑαυτοῦ, ὡς ἑλὼν ἐστὶν ἀποδοῦναι, ὅτι τὸ τὴν μακρὰν συνήθειαν τῶν δι' αὐτῶν πραγμάτων πρῶτα αὐτῶν. πῶς γὰρ, οἱ καὶ τὰς ἐρήμους μεταζόντες, ἐνδομὴ ἐστὶν ἱερὸς, κοινωνίαν οἴκοι κατεχόμενοι.

ἀφ' ἑαυτοῦ μεταλαμβάνουσιν ἐν Ἀλεξαν-
 δρείᾳ ὅ, & ἐν Αἰγύπτῳ ἔχουσιν καὶ τῇ ἐν
 λαῷ πολυήτοιον, ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον, καὶ κοι-
 νωρίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν. ἀπαξ γὰρ τὴν
 θυσιάν τῷ ἱερέϊ πλειώσματος, & ἀδω-
 κῆτος, ὁ λαὸς αὐτὴν ὡς ὅλῳ ὁμοῦ καθ'
 ἑκάστη μεταλαμβάνων, ὥστ' αὐτὸ δέδωκ-
 ῆς εὐχάρις μεταλαμβάνειν, & ὑποδέχ-
 ομαι πρὸς αὐτὴν ὁφείλει. καὶ γὰρ & ἐν ὁμιλί-
 σι οἱ ἱερεῖς ἐπιδίδουσιν τὴν μερίδα, & κα-
 τὰ αὐτὴν ὁ ὑποδέχμενος μετ' ὀκνησίας
 ἀπαιτεῖ, & ἔτιω προσηύχεται τῷ σῶματι τῇ
 ἰδίᾳ χρεῖ. Ταυτὸν ποίνω ἐστὶ τῇ δυνάμει,
 εἴη μίαν μερίδα δέξεται τις ὥστ' αὐτὸ τῷ ἱερέ-
 ι, εἴη πολλὰς μερίδας ὁμοῦ. *Quod au-*
tem per tempora persecutionis cogeba-
tur aliquis absente sacerdote, vel mini-
stro, communionem sumpsit manu capere,
non iniquo animo ferendum esse, super-
vacaneum est ostendere: eo quod inve-
terata consuetudo id rebus ipsis affirma-
verit. Etenim omnes, qui per solitu-
dinem monasticam vitam instituunt;
ubi non est sacerdotis copia, communio-
nem domi habentes, de suis manibus
accipiunt. Alexandriae autem, & per
Aegyptum, unusquisque, etiam laicus,
 ut

ut plurimum habet domi sue communem. Nam cum semel sacerdos sacrificium peregit, ac distribuit; qui illam integram simul accepit, dum quotidie de ipsa capit; merito credere debet, se ab illo qui dedit, participare, & accipere. Etenim etiam in Ecclesia sacerdos particulam porrigit; eamque retinet is, qui accepit plena cum facultate; atque ita manu sua ad os admovet. Quamobrem vim eandem habet siue particulam unam à sacerdote quis accipiat; siue plures simul particulas. Hæc Basilii. Unde constat mos ille, quem Tertullianus ex traditione manasse vult, ut de manu sacerdotis, aut præfidentis Eucharistia capiatur; cum primum accipitur: minimè verò, quod Dissertatio pugnat; ut sibi quisq; conficere hoc sacramentum & sacrificium ullo loco, vel tempore profanus homo potuerit.

CAPUT III.

Cetera Dissertationis argumenta, ac loca veterum explicantur. De historia Frumentii; in qua multum lapsa Dissertatio est. Neque feminas, neque inferiores sacerdote Clericos consecrasse unquam. Nicenus, Laodicens, & Ancyranus Canon expositi.

ALIIUD huic argumentum subijcit Dissertationis Auctor ex historia Frumentii, quam refert Theodoretus lib. 1. Histor. Eccles. cap. 23. Sed Dissertationis verba ipsa præstat audire, ut quam insincere locus ille petractatus sit, quod subinde plannum faciam, melius Lector intelligat. Cum (inquit) ad Indos, id est, ut interpretor, ad Æthiopas, qui ex eo semper Alexandrinum Patriarcham suspexerant, venisset ab Alexandria laicus Frumentius, auctor fuit his, quos
ad

80 De potestate consecrandi,

ad Christum converterat, & paucis qui cum ipso erant, ut Theodoretus utar verbis, *καὶ τὸ πῶς ἦν ἱερεῖς αὐταγχεῖται*, n, & τὰς ἱερεῖς ἐκινῶν ἀποσπῶν, id est eo more, quo sub Romano imperio fieri solebat, & convenire, & sacra celebrare. At nemo ibi tunc Episcopus erat; nemo Presbyter; immo primas cum Episcopi dignitate, qui postea presbyteros ordinavit, eo missus est post reditum suum Alexandriam, & rem renuntiata ipse ille Frumentius ab Athanasio: Hæc Dissertatio: in quibus partim de suo multa præter mentem historici; partim etiam contra illam adtexuit, ut causæ suæ serviret. Huiusmodi, hoc est fallum, & contra Theodoretus mentem illud est, Frumentium eos, quos ad Christum converterat, & qui cum ipso erant, ad id hortatum fuisse, ut sacra celebrarent. Nam Theodoretus non Indos ipsos, aut Æthiopas; sed Romanos negotiatores, qui mercaturæ gratia illuc appellebant, de ea re monitos refert Frumentio. Theodoretus verba sunt ista, quæ ab Dissertationis auctore mutilari

nullam non debueram: Eusebius
 cum de apostolis suis apud ipsos in quibus
 athenis: Et de Porphyrio Ido. in
 yemadit, et talis dicitur: Eusebius ad
 apostolos de gentibus. Hoc est: Cum
 autem in pietate essent educati, negotia-
 tores, qui eo navigabant, Romanorum
 more conventus facere hortabatur, ac
 sacros ritus celebrare. Camerarius
 Theodoretum interpres verba illa
 de Porphyrio Ido, non ad sequentia re-
 tulit, sed ad precedentia. Verit
 enim, mercatores, si qui, quemadmo-
 dum nos fert Romanorum, advenissent.
 Sed praeiit de sacris conveniunt, de
 ritibus intelligere: uti Rufinus fa-
 cit; a quo historiam illam hausit
 Theodoretus, ut & Socrates, qui
 ante Theodoretum historiam scripsit,
 & Rufini verba propius assiduit,
 nullam ad apostolos mentionem facit,
 sed precum duntaxat. inquit (in-
 quit) τὸν αὐτὸν καὶ μὲν, ἰδὼν ὅτι
 ἐν ταῖς ταῖς ἑσπέραις ἐκινεῖτο ἀπὸ
 Hortabatur, ut propria quodam occupa-
 rent loca; ut in his Christianae preces
 diceret. Quocirca, ut ex Rufini
 narra-

narratione constat, nec non Socratis, ac Theodoreti, quem unum Dissertationis Auctor adhibet; falsum est primum, Frumentium Indis illis, quos ad Christi fidem adduxerat, suasisse, ut lynaxes ac sacros ritus Romanorum peragerent. Hoc enim Romanis ipsis negotiatoribus consilium dedit, quibus cum nullos fuisse sacerdotes magis suspicari, quam liquidò affirmare potest Anonymus scriptor. Immo verò credibilius est, aliquos secum advexisse presbyteros, longinquæ comites navigationis; uti mos est hodièque Christianis. Ita necesse non erit, laicis neophytis sacerdotum mandare partes; quod Dissertationis commentum plenius, ac validius ex Ruffino refellitur: quem illius historię fundum esse dixi; à quo cæteri omnes acceperunt: sic enim rem ille narrat; libro historię suæ primo, capite 9. *Idque dum agerent, & regni gubernacula Frumentius haberet in manibus, Deo mentem ejus, & animos instigante, requirere sollicitius cepit, qui inter negotiatores Romanos Christi-*

ant' essent; & ipsis potestatem maxi-
mam dare, ac monere ut conventicula
per loca singula facerent, ad qua Ro-
mana ritu orationis causa confluerent.
Perspicuum est non Iudos ipsos novos
Christianos ad illos conventus cele-
brandos instigasse Frumentium; sed
Romanos negotiatores.

Præterea istud etiam ex Ruffino
colligitur, non illis auctorem fuisse
Frumentium, ut sacrificia celebrarent,
ac sacramenta conficerent; sed tan-
tummodo ut orationis causa conve-
nirent. Theodoretus verò, aut alius
potius Interpres, qui in Græcum
Ruffini Latina convertit, unde postea
Theodoretus accepit; hæc verba, ora-
tionis causa confluere, ita reddidit, τὰς
ἐκείνης ἐκκλησίας ἀφ' αὐτῶν. Nam ἀφ'-
αὐτῶν nomen, ut & οὐνὰς αὐτοῦ, uni-
versè significat conventus publicos sa-
cròsque Christianorum, qui vel sacra-
mentorum participandorum, ac di-
vini sacrificii obeundi causa celebra-
bantur, vel orationum duntaxat gra-
tia, & divini audiendi verbi. Auctor
enim est Socrates libro 5. cap. 22.

Alexandria certis diebus, ut feria 4^a
 & 6. Synaxes fieri solitas, in quibus
 Scripturæ legebantur, & ad populum
 conciones habebantur, de qua res testatur
 Gregorius Nazianzenus, sine ulla sacrificii, ac
 mysteriorum celebratione. Quod ip-
 sum alius scriptorum testimoniis com-
 probare possem, nisi aut longior esse
 nollem, aut id modo ageretur, aut
 non alii denique hoc jampridem ar-
 gumentum occupassent. Ad summam
 negari potest, & quidem Rufinus, ac
 rei veritate suffragante, sacras illas
 mysterias, quas Prudentius negotia-
 toribus mandavit, adjunctam habuisse
 illis res testatur Gregorius Nazianzenus, quas oratio-
 nis causa tantum institutas fuisse Ru-
 finus ostendit.

Pergit Dissertationis auctor, &
 mulieres interdum Eucharistiam con-
 secrasse videri nonnullis ait ex Actis
 S. Petronilla, quam vetus Martyro-
 logium refert a die pridie Cal. Jun.
 celebrari Dominica oblationis myste-
 rio, modo ut Christi sacramentum accipit,
 spiritum emittit. Verum non dicit
 Martyrologium ab ipsa S. Petronilla
 celebrata

celebrata fuisse; estque multo probabilius ab sacerdote aliquo, qui pro illorum consuetudine temporum, quam ex Cypriano supra demonstravimus, ad eam venerat, ea fuisse peracta. Quare cum in *missæ de idis* *etiam* Clericos deinde ordinis inferioris, ut Subdiaconos, & Diaconos interdum obtulisse, consecrasséque adstruit ex canonibus antiquis Conciliorum Laodicensi, Ancyran, Arelatensis patet.

Nam in Laodicensi, canone 25. decretum est, *non oportere ministrum panem dare, neque calicem benedicere*: *ita & de exemplis apertis didicimus, idè præcipue didicimus.* Ubi *exemplum* sunt Subdiaconi, ut Zonaras, & Balsamo docent: qui & *apertis didicimus* interpretantur distribuere Christi corpus in fideles: quod solis Diaconis concessum. Idem & calici bene dixisse videntur, hoc esse consecrationis verba protulisse. Quanquam nihil necesse est *didicimus* istam consecrationem esse putare. Licet enim aliud genus benedictionis intelligere; velut crucis signum

signum, quod super calicem duce-
rent, id est vas sacrum, cum hoc Di-
acono traderent; tamen ne conjectu-
ra nostrae indulgere videamur; de-
mus alicubi per illa tempora conse-
crare ausos esse Subdiaconos, aut eti-
am Diaconos, quos offerre ultra pro-
hibet Arelatenſis prima Synodi ca-
non decimus quintus. non potest ex
eo deduci id quod Dissertatio studet,
verè, ac reipsa consecrassè. quin po-
tius contrarium inde colligitur, con-
secrandi potestate caruisse, quia id
facere prohibiti sunt.

At enim iccirco jure illo, & pote-
state, quam alioquin habebant, uti
prohibentur; quia non temere, ac
quovis tempore id illis permissum erat
facere: ob pacis, & constituti regimi-
nis reverentiam; sed in necessitatibus,
ut Tertullianus loquitur, & ubi de-
erat sacerdotum copia. Sed hoc gra-
tis, nullòque idoneo argumento Dis-
sertationis Auctor asserit.

Non enim ex eo quod canones
illi sacerdotum munia ab iis, qui sa-
cerdotes non erant, usurpata fuisse
demon-

demonstrant, consequens est illos si non jure, certè reipsa consecrassè, panémque in Dominicum vertissè corpus; (ut Gregorius Nyssenus ait capite 38. libri Catechetici, ἀγros (inquit) τοῦ σώματος τοῦ κυρίου μετασχηματίζουσιν. ad quod etiam, verbum μετασχηματίζουσιν ibidem accommodat. quod est *transmutare*: ut cùm Cyril- lus libro 2. Glaphyrorum partis secundæ, pag. 219. editionis prioris, aquas in Ægypto μετασχηματίζουσιν dicit in sanguinem, Mosis virga percussas) Hanc ergo transmutationem, quam nos Catholici *transubstantiationem* vo- camus, nego alios unquam effecissè, adeoque sacrificassè, quàm sacerdotes, tentassè præter morem, præterque fas, immò contra jus divinum, ac non si- ne atroci scelere, Diaconos, aut in- feriores ministros aliquando, non ne- go; neque verò ad rem, ut dixi, pertinet. Nam ex juris ac discipli- næ corruptela, & exempli pessimi factò, quod præsertim Ecclesiastica auctoritate damnatum sit, non potest certa potestatis illorum fides, & aucto- ritas assumi.

Ac

Ac de diaconis quidem, extat
 Nicæni Concilii Canon decimus octa-
 vus, qui offerendi, hoc est sacrifican-
 di jus & potestatem negat penei
 Diaconos fuisse. Itaque hac de cau-
 sa nefas esse iudicat, quod in quibus-
 dam locis fiebat, ut Eucharistiam da-
 rent Presbyteri Diaconi. Verba
 Canonis, quatenus ad rem faci-
 unt, hic legi debent. Ἡλθεν εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν, καὶ συνέδριον ὅτι ἐν ταῖς πό-
 λεσιν, καὶ μασσαλῶν πόλεσιν, τοῖς πρεσβυτέροις
 αὐτοὺς διζαρεσίωσι οἱ ἑσπερονὶ διδασκάλου ὅτι
 ὅτι ὁ ἁγίων, ὅτι ἡ συνήθεια παραδεδωκεν,
 τοῖς ἑσπεροῖς μὴ ἔχουσιν πρεσβυτέρου, τοῖς
 πρεσβυτέροις δίδουσι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.
 Hoc est, ut Dionysius Exiguus La-
 tine reddidit, Pervenit ad sanctum,
 magnūque Concilium, quod in quibus-
 dam locis, & civitatibus, Presbyteri
 gratiam sacre communionis diaconi
 porrigant; quod nec regula, nec consue-
 tudo tradidit, ut ab his, qui potestatem
 non habent offerendi, ibi qui offerunt,
 Christi corpus accipiant.

Quo ex Canone liquet quantopere
 hallucinatus sit Auctor Dissertationis,
 idque

idque dupliciter. Nam & Subdiaconos existimat ob multitudinem communicantium crescentem in dies (verba sunt illius) non tantum porrexisse panem, sed & prænuntiasse verba illa, quibus calix benedicitur, sive consecratur: & deinde in posterum id nondum Diaconis, sed Subdiaconis tantum interdictum; videlicet Laodicensi illo Canone. Quæ posteriora cum ad-jicit, illud significat, Subdiaconis, antequam canone isto prohiberetur, perinde licuisse, ac Diaconis, offerre; Diaconis verò deinceps etiam id esse concessum, postquam Subdiaconis interdictum est. Atqui huic assertioni è diametro contrarius est Canon ille Nicænus; qui Diaconos, (quod de Subdiaconis multo magis intelligi par est;) nullo neque jure, neque consuetudine offerre potuisse confirmat: idèoque nec Presbyteris Eucharistiam dare. Nam si jure aliquo vel consuetudine unquam obtulissent, etiam id quod obtulerant, hoc est Christi Corpus, sacerdotibus impertiri potuissent; quos eo solo nomine iis,

M

qui

qui offerendi jus habebant, sacerdotibus dare negat posse, quia offerendi potestate carebant. Porro si, ut ex tanti auctoritate Concilii constat, neque jure, neque consuetudine Subdiaconi, aut Diaconi offerre, ac consecrare potuerunt, non solum perperam Dissertationis Auctor ex Laodicensi Concilio; sed etiam ex Ancyrano contrarium infert. Quæ duo Concilia non longè absunt à Nicæni tempore. fuit ergo *ἡ ἐκείνη* mera, non legitima consuetudo, ac recepta, quod utrique ministri sacerdotales alicubi partes attigerunt.

Verùm quod Diaconos attinet, majus in Ancyrani Concilii canone firmamentum novæ suæ opinionis habere se putat Dissertatio. Nam ibi decernitur, ut *Diaconi, qui sacrificaverunt* (in persecutione) *ac postea resipuerunt, & denudò certarunt, reliquum quidem honorem habeant; cessent autem ab omni sacro ministerio panem vel calicem offerendi, aut predicandi.*
*Διακόνες ὅποῦντος θύοις, μὴ δὲ τῶν
 ἀπαναρχισθῶν, οὐδὲ μὴ ἀλλῶν ἐκ μέρους*

ἔχον, παπαῦσαι δὲ αὐτοῖς πᾶσι τῆς ἱερα-
 τικῆς λειτουργίας, ἢ πὶ τῷ ἁγίῳ, ἢ πο-
 τίμῳ ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσιν. Duo sunt
 in hoc canone, quæ Dissertationi fa-
 vere videntur: alterum, quod Dia-
 conos vetat ultrà sacerdotali munere
 fungi, quàm ἱερατικὴν λειτουργίαν vo-
 cat. Dionysius enim sacerdotale mi-
 nisterium verit: alterum quod of-
 ferre panem & calicem prohibet. Id
 autem est sacrificare. Porro si illius
 ordinis solos eos, qui ob culpam
 plectuntur, ab sacerdotalibus ministe-
 riis excludit: ergo tam ipsi antequam
 peccarent, quàm cæteri, qui non
 peccarant, integrum jus idem reti-
 nuerant, adeoque sacerdotum partes
 expleverunt.

Atqui cassa ista sunt & inania. Im-
 primis quod offerendi verbum eadem
 notione sumit, qua cum de sacerdo-
 tibus agitur, ut sit idem ac sacrifici-
 um offerre, multum fallitur. Nihil
 enim hîc aliud significat, quam re-
 præsentare, ac porrigere panem, &
 calicem; idque dupliciter: aut sa-
 cerdoti sacrificaturo: aut populo,

post utriusque consecrationem. Nam
 utrumque Diaconi fuit officium. Ju-
 stinus Martyr in Apologia secunda,
 veteris Ecclesie morem fuisse testa-
 tur, ut consecratam à sacerdote, vel,
 ut Tertullianus post illum loquitur,
 à presidente, Eucharistiam, Diaconi
 dent singulis, qui illis assistunt. Eu-
 χαριστιοὶς, ὅς τὸ εὐχριστός, ἔ-
 στω ἡμῶν τοῦτο τὸ λαόν, ὃς ἡ-
 λοούμενοι ἅπ' ἡμῶν Διάκονοι διδόναι ἐν-
 δέξω ἡμῶν ἡσυχῶν μετὰ χαρῆς ἀπὸ τοῦ
 ἀρχιεπισκοπικοῦ ἁγίου, ἔοικε, ἔοικε ὁδο-
 ῖ, ἔοικε τοῖς ἡσυχῶν ἀποτέγουσι. Post-
 quam benedictione consecravit presi-
 dens, & universus populus sancta pre-
 catione acclamavit, tum qui vocantur
 Diaconi apud nos, dant cunctis ad-
 stantium participare panem & vinum
 cum aqua, qua benedictione consecrata
 sunt, & ad absentes deferunt. Cypri-
 anus in libro de lapsis, offerendi ver-
 bo usus est in illa Diaconorum signi-
 ficanda functione, qua Eucharistiam
 populo exhibent. Ubi verò solenni-
 bus adimpletis, calicem Diaconus of-
 ferre presentibus cœpit, & accipienti-
 bus

bus ceteris locum ejus advenit, &c. I-
taque offerre calicem non semper idem
est, ac mysticam oblationem repre-
sentare Deo; sed, cum de iis qui sa-
cerdotes non sunt, dicitur, est prae-
bere populo, & propinare. Nam
quod *ἱερατικὴν ἀστροφία* in Ancyra-
no eodem Canone vocatur, tantun-
dem est atque *ἱερα*, hoc est *sacra*:
quæ vox in quibusdam codicibus oc-
currit; eamque Dissertationis ipse
auctor expressit. Denique adversus
omnia illa Dissertationis argumenta,
interpretationesque Canonum, unum
illud objicimus Niceni Concilii testi-
monium, tanquam validum, impe-
netrabilem clipeum, quo istud defi-
nitum est; nunquam in Ecclesia jus
aut usum habuisse Diaconos, nedum
aut inferioris gradus Clericos, aut
Laicos, & quod etiam abominamur,
sœminas, consecrandi, ac sacrificandi.

Sequitur Trullanæ synodi canon
octavus & quinquagesimus, ex quo
Dissertatio colligi putat, non primis
tantum Ecclesiæ temporibus; sed re-
centioribus etiam, observatum fuisse,
ut

ut Laici, ubi Presbyteri non erant, sacra mysteria per se ipsi perciperent; & videlicet consecrarent, offerrentque Deo. Hoc enim agitur, & in eo sita est nova illa conjectura, opinioque Dissertationis; non in sola sumptione, & admotione jam consecratae Eucharistiae: quam nemo nescit, id quod ex Basilio supra demonstravimus, acceptam à Diaconis, & reservatam, si vellent, usurpasse pro arbitrio Laicos, & suis sibi manibus admovisse. Atqui Trullanus iste Canon neutiquam de consecratione, ac sacraficatione loquitur, sed de sola sumptione. Verba Canonis: Μηδὲς ἄλλος ἐν ἀγίῳ τῷ τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, ἀλλὰ μόνον ὁ ἐπίσκοπος, ὁ πρεσβύτερος, ὁ διάκονος, ἢ ἀρεσβυτέρου, ἢ ἀλεξάνδρου. Nemo eorum, qui sunt in ordine laicorum, divina sibi mysteria impertiat, presente Episcopo, vel Presbytero, vel Diacono. Vetat, inquam, hoc solum, ne laici corpus Christi per se ipsi capiant, uti sacerdotes faciunt; sed ut ab iis, aut Diaconis accipiant. de consecratione, ac sacrificio nulla mentio.

Addit

Addit postremo Dissertatio quædam exempla moris illius, quolaiicos, cum deesset sacerdos, consecrasse, & sacrificium celebrasse putat. Sed quæ affert nihil prorsus ad rem attinent: sunt enim monimenta duntaxat adumbratæ ad veræ Eucharistiæ speciem, & imitationem, ceremoniæ cuiusdam ludicræ, & ab imperitis hominibus ascitæ, non Ecclesiæ auctoritate constitutæ. Ut cum in vitæ periculo, & in procinctu, milites, quibus communicare non licebat, panis, quo ad jentaculum utebantur particulam, ad similitudinem Dominici corporis, Religiosius assumebant. quemadmodum & eulogiæ, seu benedicti panis frustula ab iis, qui non communicant, in parœciis manducari solent per Dominicos dies. Sed quid hoc commune habet cum vera consecratione corporis & sanguinis Christi, & oblatione, vel sacrificio, quod in necessitate laicos obtulisse Dissertationis auctor affirmat? Tandem, hoc est nihil hanc conjecturam adjuvat, quod ex Erasmi Epistola refert, quam ad Cuthbertum

bertum Tonstallum scripsit libro Epistolarum xxvi. Ibi enim Erasmus synaxim quandam à laicis Apostolorum tempore celebrari solitam ait, adhibita precatione, & benedictione: & quem ibi panem sumebant, appellatum ab iis esse Christi corpus. Sed ibidem Erasmus hanc qualemcumque benedictionem secernit à consecratione sacerdotali, quam & veram nominat. Quare longè ab isto commento Dissertationis Erasmus absuit: quæ privatim, ubi necessitas ferret, veram, & sacerdotalem consecrationem laicos usurpasse confirmat.

CAPUT IV.

De altera questione, quam Dissertatio continet: An semper communicandum per symbola: ubi de communione, & usu sacramentorum agitur. Non licere cuivquam ab Ecclesie communi-
one discedere. Expanduntur causae, propter quas interdum fas illud esse
Dissertationis Auctor existimat.

CAPITULUM in altero Dissertationis
hanc minoris offensionis, ac
periculi questio disceptatur: sed in
pertractanda breviores erimus,
quam pro rei magnitudine: quod u-
tique nobis per Auctorem illius licet;
qui in eo, quod probandum, desi-
niendumque sumpserat, verborum
utrisque rerum, & argumentorum ad-
hibuit omnino nihil. Est autem illius
capitis inscriptio, An semper commu-
nicandum per symbola, cujus questio-

N

onis

onis hæc sententia est; an sacramentorum, quæ in vera Ecclesia sunt, participatio usurpari necessario debeat: ita ut nemo salutem consequi possit, qui non reipsa externis Sacramentorum ritibus initietur: an certis de causis abstinere fas sit in eorum Communionē reliquorum fidelium: ut, cum in Ecclesia Schismata sunt, & diffidia, nulli se parti quispiam addicat: sed privatim res agat suas: ac sine ullo Sacramentorum usu permaneat.

Posterius hoc dissertationis asseverat Auctor, & Joannis Chrysostomi exemplo, auctoritatēque comprobatur, quem refert Socrates in libro sexto capite tertio, cum à Meletio Antiochia Episcopo Ordinatus esset Dionysius, eo Constantinopoli mortuo ab Meletianis pariter, & Paulini parte segregasse se; quamvis utrique essent Catholici; ac triennio toto utriusque commercio patris abstinentisse. *Cujus (ait) exemplum secuti sunt, manente post Synodum Calcedonensem gravi per Ægyptum, Orientem*

tēque dissidio, multi, qui ob id nomen sibi *ἑξερωπύμωρ* dedere, Latini *hesitantes* vocabant.

Atque ut illud rectè ac prudenter agi nonnunquam, persuadeat, docere contendit, nec in veteri lege, nec in nova, symbolorum, quibus Sacramenta constant, usum præcepti necessitate constrictum fuisse.

Josue 5.

Nam & omissa circumcisio est annis ferè quadraginta, quibus in deserto circumducti sunt Hebræi: & æneus serpens, quem ad populi salutem Moses erexerat, ab Ezechia rege confractus

4 Reg. 18. 4.

est. Tum in Christiana lege causæ incidunt aliquæ, propter quas intermittere communicatio potest; quæ sunt præcipuæ tres. Prima, si qui præpositi sunt Ecclesiis aut expressè, aut tacitè professiones exigunt quarundam assertionum, quibus alterius conscientia non adsentit. Secunda, si communicatio symbolica non modo usum, ad quem nata est, non habeat, fovende, ac testande communionis cum omnibus piè Christianis: verùm insuper tendat ad te-

standam patris contaxat alicujus fœderationem, rejectionemque aliorum non minus piè, ac Christianè vicentium, & ad salutem necessaria, quæ non ita sunt multa, credentium. Tertia, cum putat is, qui à communionis partium abstinet, liberiùs solutiùsque exercere posse Christianæ dilectionis officia adversus dissidentes. quod postremum spectasse Chrysostomus videtur. His igitur de causis abstinere ab communionis fas est, & illud Augustini usurpare: *Crede, & manducasti.* Hactenus Dissertationis Auctor.

Equidem de proposita ab illo questione sic statuo, quod & Catholici omnes profitentur; incidere nonnunquam ea posse tempora, ut in publicis de fide controversiis, scissa concordia, & in partes divisa duas, pluresve Christianorum multitudine, tandiu se privatus quispiam ab omnium communionis suspendere debeat; donec liquidò constet, penes quos Catholica sit veritatis, Ecclesiæque possessio. quod ipsum neque diu, nec ubique terrarum dubium & obscurum

obscurum esse potest. Ut si quis
 Romanae, & verae particeps Ecclesiae
 in ignota, & longinquā urbe pere-
 grinetur; in qua haeticorum plura
 conventicula, & oratoria sint; nec
 uspiam Catholicae coetus copia sit;
 potest, debetque privatim illuc reli-
 gioni servire suae, ac sine ulla com-
 munionē manere. Interim tamen
 danda illi opera est, ut sciat, ecquid
 alicubi vel conveniendi cum Catho-
 licis, vel sacramentorum adhibendo-
 rum facultas detur. De quo aurea
 est illa Cyrilli Hierosolymitani sen-
 tentia Catechesi XVIII. *Ὁς τοῦτο θε-
 νὺς ποταλισθῶναι περιδοκεῖν ἢ πῆς δ,
 εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησιασθῶ-
 ῖνα ὁκείνω, μὴ καὶ μαρὰ οὐσίμω περι-
 γῆ, ὁδοῦν ἢ τῇ ἐκκλῆσιᾳ ἐκ-
 κλησία δὲ πρὸς, ὅς ἢ καὶ ὁρῶντων.
 καὶ πῶς ἐπιδημῶς ἐν πόλει, μὴ ἀπλῶς
 ἐκκλῆσιαν ποῦ δὲ κυριακὴν ἔσθι. Ἐπεὶ αἱ
 λοιπαὶ ἡμέραι αἰσθῶν αἰσθῶν κυριακῆς καὶ αὐ-
 τῆς σάββατος καλεῖν ἐκκλῆσιαν, μὴ καὶ πῶ
 ἔσθι ἀπλῶς ἢ ἐκκλησία. Ἀλλὰ πῶς ἔσθι
 ἢ ἐκκλησία ἐκκλησία. Ἐπεὶ δὲ ἴδῃ
 ὁρῶντων πῶς αἱ αἱ αἱ, καὶ μὴ
 ἔσθι*

ἡμῶς ἀπὸ τοῦ ἀντιοχείου. Propterea à nunc
 tibi summa hoc cautione fides tradidit:
 & in unam sanctam Catholicam Eccle-
 siam: ut illorum quidem (hæretico-
 rum) detestandos cœtus fugias, ma-
 neas autem perpetuò in Ecclesia Catho-
 lica, in qua & regeneratus es. Ac si
 quando peregrineris in urbibus, ne sim-
 pliciter inquirito ubi est Dominicum.
 Nam & ceteræ impiorum hæreses Do-
 minica vocare speluncas suas audent.
 neque ubi est simpliciter Ecclesia: sed
 ubi est Catholica Ecclesia. Hoc enim
 proprium est nomen sanctæ hujus, &
 matris omnium nostrarum.

Sic Hieronymus cùm in Syria de-
 geret, & in Antiochena diœcesi;
 quæ tum varias in factiones divisa
 erat, non modò Catholicis & hære-
 ticis, sed etiam illis inter se discor-
 dantibus, ab omnium communione
 se continuit. Erant autem Antiochiæ
 tum episcopi, præter Arianum, tres,
 Meletius Catholicus, sed ab Arianis
 primùm ordinatus; Paulinus, & ipse
 Catholicus, & Romanæ sedis com-
 munionem habens (fallitur enim Ma-
 rianus

rianus Victorius, qui in Scholiis ad Epistolam Hieronymi 57. Hæreticum hunc fuisse scribit) & Vitalis ex Apollinarii secta. Cum igitur ab illis sollicitaretur Hieronymus, uti tres hypostases in sacrosancta Trinitate profiteretur, & ad se quisque illum conaretur allicere, nemini est obsecutus: Sed *Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore commendatam censuit consulendam*: Inde animæ suæ postulans cibum, unde olim Christi vestimenta susceperat. Sic enim ad Damasum Romanum Pontificem scripsit. Tum addit ista: *Ego nullum primum, nisi Christum, sequens, beatitudini tuæ, id est Cathedræ Petri Communionem confocior super illam Petram edificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio.* Postremo in fine Epistolæ rogat ut significet, qui cum apud Antiochiam communicare debeat. Itaque tanti viri exemplum documento esse potest, quid in simili causa Catholicus homo facere debeat.

Idem

Idem & de Chrysostomi factum iudicium est: qui post Meletii obitum, quo cum communicarat, adeò ut Diaconus ab illo etiam ordinaretur; ab ejus successore Flaviano se subtraxit; multorum in eo Pontificum auctoritatem secutus; velut Gregorii Nazianzeni; & quod caput est, ipsius Romani Pont. qui omnes Flaviani communionem abdicarunt: quem constabat præter fas, & datæ fidei Religionem, Antiochenam ad Cathedralam pervenisse. Ita enim Meletium inter, & Paulinum convenerat, ut simul alterutrum mors occupasset, ne altero superstite secundus ordinaretur antistes. Tandem opera Theophili Flavianus Romano Pontifici reconciliatus est, ut refert Socrates libro 5. cap. 15. Meminit & Ambrosius Epistola nona. Non est itaque mirandum, si Chrysostomus, qui Meletii partes hactenus fovebat, post ejus obitum, neque cum ejus successore, quòd per nefas sedem illam obtineret, communicare voluerit: neque cum Paulino, cui nunquam adhererat.

hæserat. Quod non eo consilio fecit, ut Dissertatio putat, quod magni momenti esse non crederet externam, ac symbolicam communionem, sed quod temerè alterutri se parti nollet addicere. Pessimè autem & impiè *Hæsitantes* illi, quos Chrysostomi secutos exemplum haud rectè Dissertationis Auctor existimat: qui cum de vera, & sola catholica Ecclesiâ facile constaret, tam ab ea, quàm ab Hæresi Eutychianorum divulsi, novam sectam, vel monstrum potius instituerunt; Zenonis Henoticon amplexi, quorum ex grege fuit Anastasius Imperator, homo illaudatus, quem nemo sanus, & salutis amans suâ, sibi in exemplum debet assumere. Nam quemadmodum Calchedonenſis Concilii auctoritas apud pios omnes, & catholicos nunquam in controversiam vocata est; sic damnata ab illo Eutychianorum factio pro execranda hæresi omnium est habita judicio; adeoque portio hujus quæ fuit, ἡ τῶν δὲ αὐτοπρομύμων secta; quæ alias omnes à quibus diffidebat, impietate superabat.

O

Non

Non potest igitur facile dubitari, qua sit in parte vera, & catholica Ecclesia; & ab omni se omnium Communionis jure aliquis posse putet abstrahere. Est enim sole ipso clarior, & manifestior, atque in propatulo posita: neminem ut latere diu posita; neminem ut latere diu possit, si quis ad eam suis notis agnoscendam, ac discernendam paullulum operæ, & candoris adhibeat. Quod adversus Donatistas omnibus ferè paginis, quas contra illos elucubravit, occinit Augustinus. Insignis est inter alia locus ille ex Epistola XLVIII. *Quomodo autem (inquit) confidimus ex divinis literis accepisse nos Christum manifestum, si non inde accepimus Ecclesiam manifestam? Quaslibet quisque ansas, vel uncas adversus simplicitatem veritatis intecat, quaslibet nebulas callida falsitatis offundat, sicut anathema erit, qui annuntiaverit Christum neque passum esse, neque tertia die resurrexisse, quoniam in veritate Evangelica accepimus, Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die: sic erit anathema quisquis*

quisquis anuntiaverit Ecclesiam præter
 communionem omnium gentium: ac
 cætera deinceps; in quibus eam esse
 veram, cognitūque haud difficilem
 Ecclesiam docet, quæ per totum or-
 bem diffusa est, quæque (ut ait Boë-
 tius in libro de Trinitate) quod ejus
 cultus per omnes penè mundi terminos
 emanavit, catholica, vel universalis
 vocatur. Quo catholica vocabulo ab
 cæteris conventiculis, quæ falsò sibi
 Ecclesiæ nomen assumunt, vera Chri-
 sti Ecclesia distinguitur; ut Pacianus
 Epistola 1. Cyrillus Hierosolymi-
 tanus Catechesi jam citata xviii. Boe-
 tius, & Augustinus, libro de vera
 Religione, capite vi, & vii. & libro
 contra Epist. tandem. cap. iv. aliique
 complures asserunt. Quemadmo-
 dum & *Romane* vox eandem discer-
 nit ab reliquis: ut tantumdem sit
 dicere *Romanum*, quod Catholicum.
 Itaque Gregorius Turonensis testis
 est in libro de gloria Martyrum, ca-
 pite xxx. xxxv. & lxxix. *Romanos*
 ab hæreticis appellari consuevisse ho-
 mines nostræ, ut ille loquitur, hoc est

licæ Religionis, quoniam Cathedra illic est Petri, Ecclesiæ Catholicæ matris, & radix, ut Cyprianus ait Epistola XLV. Cyrillus verò Alexandrinus Pontificatus arcem vocat, ut testatur Arnobius in disputatione contra Serapionem. Nec omittere possum pulcherrimum de eadem elogium Gregorii Nazianzeni, quo & fidei, quæ in ea tempore suo prædicabatur, integritatem; & ejusdem principatum illustri præconio commendat; cùm è contrario altera & nova Roma, cui quondam præfuerat, ab Catholica defecisset fide. Sic igitur ille cecinit in Carmine de vita sua.

Τόπων ὃ πῖσις ἢ μὴ καὶ πλείονος,
 Καὶ νῦν εἴτ' ὅστις δὲδρομος, ἢ ἰστέραν
 Πᾶσιν δέουσι τῶ σωτηρίῳ λόγῳ.
 Καθὼς δὲχον ἢ περὶ δρόμον τῶ ὅλων,
 Ὅλῳ σέβασμι πᾶ θεῶ συμφωνίαν.
 Ἡ δ' ἡμεῖς πρὸς ὁρδοποιεῖν, νῦν δ' ἐνέκ.
 Ταύτῳ λόγῳ δὴ ἢ ἐμὴν, εἴτ' ὅστις ἐμὴν.

*Harum verò fides, ista quidem jam-
 pridem,*

Et

Et nunc adhuc prospero cursu progreditur, Occidentem

*Totum adstringens salutari doctrina:
Uti par est eam facere, quæ universis
præsudet;*

Totam colentem Dei concordiam.

*At illa recto quidem pede incedebat
antèd. nunc verò non item.*

*Hanc dico, quæ mea quondam erat:
nunc non est mea.*

Sed & Augustinus Epistola cv. affirmat eandem ætate sua fidem Romana in Ecclesia perseverasse, cui Paulus testimonium præbet. Meritò igitur Optatus Melevitanus adversus Donatistas veram sibi vendicantes Ecclesiam in secundo libro disputans, cum alias notas verioris affert Ecclesiæ, quæ in nullam aliam hodiè, nisi Romanam competunt: tum eam, quæ ex Petri Cathedra, & Romanorum successione Pontificum ducitur. quod & Irenæus tanto antè fecit in tertio libro, capite tertio. Sed hæc obiter; quæ eò spectant, ut hoc ostenderem, quod paullo antè posui, persacile esse suis

suis notis veram Ecclesiam dignoscere: nec eam latere posse, quæ ut ex Cypriano, libro de simplicitate Prælatorum, refert Augustinus lib. II. contra Gaudentium, cap. II. *Domini luce perfusa, per totum orbem radios suos porrigit.*

Jam si & ubique diffusa, & palam omnibus cognita vera & Catholica est Ecclesia; (quod toties prædicat Augustinus in libris contra Donatistas) nunquam deest fidelibus, qui cum Sacramentorum, acrituum Communionem jungantur. neque porro causam ullam potest habere quisquam, propter quam ab illa sese, quam solam esse veram, & Catholicam ignorare non potest, Societate distrahat. Hoc enim nihil aliud est, quam sibi viam salutis omnem intercludere. Si quidem extra Ecclesiam, & Ecclesiæ communionem salus est nulla. *Quisquis enim (ait Augustinus Epistola CLIII,) ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam;*

vitam; sed ira Dei manet super eum. Et Gregorius Papa lib. xiv. Moral. cap. II. Sancta (inquit) universalis Ecclesie praeedicat, salvam veraciter nisi intra se non posse, asserens, quod omnes, qui extra ipsam sunt, minime salvabuntur. Quocirca nihil sic debet formidare Christianus; (ut verbis utar Augustini Tractatu xxvii. in Joannem) quam separari à Corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum ejus. Si non est membrum ejus non vegetatur spiritu ejus.

Frustra ergo Dissertationis Auctor justissimas quasdam causas intermittendae Communionis esse dicit; maxime tertiam, ut à partium communione abstinens liberius, solutiùsque exercere possit Christianae dilectionis officia adversus dissidentes. Nam cum de vera & Catholica Ecclesia sermo est (de qua sola hic à nobis agitur) ejus sic amplectenda, ac retinenda communio est, ut ab reliquis omnibus, quae illi adversantur, penitus abhorreamus; neque commune cum illis habeamus quippiam. Quocirca

ca neque Sacramentorum, ac symbolorum omittenda participatio est; quoniam obtineri aliter communio non potest. Quippe, ut Augustinus scribit libro XIX. contra Faustum, cap. XI. *In nullum nomen Religionis seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibilium consortio colligentur: quorum Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum: & ideo contempta sacrilegos facit. Impie quippe contemnitur, sine qua non potest perfici pietas. Potest quidem interdum fieri, ut ab usu sacramentorum, & communione Ecclesiæ homo Catholicus abstineat: velut persecutionis tempore, si in cryptis ac latebris delitescat; aut alioqui sine periculo capitis ad Ecclesiam adire nequeat. Sed quas causas Dissertationis assertit Auctor, ex sunt nullæ. Quod enim ad primam pertinet, quam ejusmodi fingit; Si qui prepositi sunt Ecclesiis, professiones exigant quarundam assertionum, quibus alterius conscientia non assentitur: si hæc legitima est, Hæretici*

¶ Iam omnes extra culpam erunt: qui se
ideo ad Ecclesie unitate secederunt,
quod earum assertionum professionem
exigerentur, quibus ipsorum consci-
entia refragabatur. Sic Ariani; sic
Nestoriani; sic Eutychiani; & no-
stro tempore Lutherani, Calviniani-
que omnes iustissime fecisse putandi
sunt, qui solam (ut vocant) *consci-
entia libertatem*, discessionis suae, ac
schismatis praeferunt. De assertio-
num itaque genere isto clarius, ac li-
quidius Dissertatio loqueretur. Nam
si fallae sunt, & Scripturis Concilio-
rumque contrariae decretis; non pos-
sunt ab Ecclesia probari, nec earum
extorqueri professio: si
quidem vera est Ecclesia Matth. 16. 18.
illa, & Catholica, 1 Tim. 3. 15. que
fundata supra petram, columna est,
& firmamentum veritatis. Quanto er-
go iustius conscientia ipsa corrigere-
tur; ut assertionibus istis ab Ec-
clesia sibi propositis assentiri auderet;
etiamsi propter nostrae intelligentiae tar-
ditatem, vel vite meritum, veritas
nondum se appertissime ostenderet.

Quod Augustinus libro contra Epistolam fundamenti capite iv, præcipit. Nam de horum, quæ sibi proponerentur, æquitate, ac veritate, essi nondum intelligeret, meritò dubitare non posset, si, quod gravis auctor scribit Epiphanius in Alogorum hæresi, quæ est LI. recordari vellet, Catholicam Ecclesiam *ἡμεῖς τὴν ἀσφαλ-
την τοῦ διωγμοῦ, τὴν ἀποδιωγουμένην τοῦ
θεοῦ, καὶ ὁλοκληρῶς ἰσχυρῶς διδάσκουσαν* habere vim bitumini similem, quæ mala & pernicioſa, serpentiniſque dogmata, doctrinæſque propulſat. Sed enim præclare S. Hilarius in octavo libro, *Multi sunt (inquit) qui ſimulantes
fidem, non ſunt ſubditi fidei; ſibiſque
fidem ipſi potiùs conſtituunt, dum quæ
volunt, ſapiunt, & nolunt ſapere quæ
vera ſunt; cùm ſapientiæ hæc veritas
ſit, ea interdum ſapere quæ nolis.*

Sic altera illa cauſa communionis intermittendæ, ſubdolè, parùmque ſincerè concipitur ita; cùm ſymbolica communio tendit ad teſtandam partis duntaxat alicuius federationem, rejectionemque aliorum non minus piè,

Diatriba. Caput IV. 115

ac Christiane viventium, & ad salutem necessaria credentium. Etenim vera Ecclesia; quæ, ut dixi, sola hic agitur, & à Dissertationis auctore debet intelligi; uti Catholica est, id est universalis; sic universos amplectitur, ac neminem respuit, qui pie Christianeque vivat: hoc est fidelis qui sit, & fidem integram præstet, quæ fundamentum est pietatis. Nam quod satis esse putat homini Christiano quæ sunt ad salutem necessaria credere, captiose, & ambigüe loquitur. Si enim id eatenus interpreta-
tur, ut ea scire, & explicatè, ac distinctè nosse sufficiat, quæ ad salutem sunt necessaria; verè illud dicitur, si quidem de idiota, & imperito homine sermo sit. (Nam plerisque ipsa gradus, ordinisque conditio notitiæ cujuscumque exquisitioris asserti necessitatem.) Sin illud intelligit sic, ut in iis tantummodo, quæ ad salutem sunt necessaria, Ecclesiæ auctoritatem sequi oporteat; in cæteris etiam contra illam sentire, eique adversari liceat; vehementer errat. Perinde enim

116 *De Communionis usurpanda,*

Et ac si quis dicat, in iis, quæ ad salutem pertinent, scripturæ adhibendam esse fidem; in aliis dissentire fas esse. Velut in præteritarum rerum narrationibus, & historiis: quæ nostra nihil interest, hoc modo, an se, eius evenient. Quod falsum & impium esse dictum, Christianus nemo dubitat. Quamobrem multa, quæ in scriptura, vel in Ecclesiasticis dogmatibus continentur, ignorare salva pietate & Catholice communionis possumus. Quippe, ut recte Prosper adversus ingratos capite xxiv. cecinit.

Multa etenim bene scita latent, non scitaque profunt.

Quæ manifestæ fides, quædam dilata modestæ.

Suffinet, & nulla ignorat non edita damno.

Verum contradicere, ac pro falsis habere quæ utrobique traduntur, sine grandi scelere, ac fidei, salutisque iactura, non possumus. Cum enim principium

principium verborum Dei veritas sit
(ait Ambrosius in Psal. cxviii. O-
cton. xxi) veritas utique fidei firma-
mentum est. Primum etenim oportet
ut credamus vera esse Dei summi, quæ
in Divinis scripturis legimus oracula.
Nec minus vera sunt, & ab us ere-
denda, quæ doceri ab Ecclesia no-
runt, quæcumque illa prædicat: cu-
jus auctoritate ut Evangelio, scriptu-
risque adeo crederet omnibus, com-
moveri se fatetur Augustinus in libro
contra Epistolam fundamenti ca-
pite v.

Tercia denique causa, cur ab com-
munionem partium, si quando dissidia
nata sunt, abstinere aliquis possit; uti
dissidentibus charitatis officia præstet:
absurda est, si partium illarum una
sit vera & Catholica Ecclesia, cujus-
modi ab Auctore Dissertationis in-
telligi par est; nisi frustra conflictari
tota illa Disputatione velit. Quis
enim, nisi demens, aut atheus, studio
commodandi alienatis ab Ecclesia Ca-
tholica vel hæreticis vel schismaticis,
licere sibi putet ab illius communio-
ne

ne recedere; & quo nihil formidandum magis esse dicit Augustinus Tractatu in Joannem xxvii. id sibi sponte, voluntateque arcellere, ut se ab Christi corpore sejungat? Quis aut Petro Apostolo sapientior: aut majoris spe utilitatis induci potest, quam prae se ferebat ille dum tantisper non ab Ecclesiae Catholicae, sed ejus partis cuiuspiam communione, hoc est ab gentibus Christianis subtraherebat, & segregabat se, timens eos, qui ex circumcisione erant? At is ob eam simulationem merito est a Paulo reprehensus; qui se illi in faciem resistisse ait ad Galatas scribens, c. II. *quis reprehensibilis erat.* Si reprehensione dignus est, qui ab alicujus partis Ecclesiae communione abstinet, ut alteri ejusdem Ecclesiae parti consulat; credo reprehensionem is effugiet, qui ut adversarius Ecclesiae commodet, ab totius se hujus communione divellit. Non erit opinor; neque sub illa specie quisquam ab communione sacramentorum, ac symbolorum abstinens, sola

sola interiori, & occulta fide potest Catholicus esse contentus. Quoni-

am & qui mecum non est

(ait Christus) contra me

Luc. 11. 23.

Rom. 10. 10.

est; & ut Apostolus di-

cit, corde creditur ad justitiam, ore

autem confessio fit ad salu-

Math. 10. 33.

tem, & Qui me negaverit

coram hominibus, negabo

eum coram Patre meo, qui in caelis est.

Quibus locis, aliisque sexcentis ex-

ternæ fidei professionis necessitas im-

ponitur: quæ in usu sacramentorum

majori ex parte; in externa autem

cum Ecclesia Catholica communione

tota consistit.

C. P. V.

120 De Communionis usurpanda,

CAPUT V.

De duplici scriptura loco; altero Jo-
annis sexto, in quo usus Eucharistie
præcipitur: altero Joannis tertio;
ex quo Baptismi necessitas adstruitur.
Utique falso ab Dissertationis aucto-
re acceptus. Sine Baptismo paron-
los in æternum perire. SUP.

DUO sunt ex tota Dissertatione,
Scripturæ loca reliqua, quibus
quoniam externa illa, quam dixi,
professio communióque Sacramento-
rum, tanquam necessaria, præscribi-
tur, ideo Dissertationis hæc auctor
ab vero, & germano sensu detorquere
conatus est.

Primus est Joannis VI. 53. *Nisi
manducaveritis carnem Filii hominis,
& biberitis ejus sanguinem, non ha-
bebitis vitam in vobis.* quibus verbis
præceptum dedit fidelibus vescendi
corpore

corpore suo, ac bibendi sanguinis sui. Ita veteres omnes hunc locum interpretati sunt, & Catholici recentiores, paucissimi exceptis. Porro Lutherus; deinde Calvinus ex hæreticorum grege ab communi, & antiqua, & verissima illa sententia deflexere: ut de fide, ac spirituali alimentis potius intelligerent, quam tum consequimur, cum in Christum, ejusque passionem, ac resurrectionem credimus. Plerique tamen ex amboſum discipulis quæ scientes; quæ imprudentes in communem incidunt: dum ex hoc eodem loco Catholicos argere se putant ad usum calicis promiscuè omnibus permittendum. Neque enim locus alius est, ex quo illius necessitas tam perspicuè suaderi possit.

Non ero longior in hac re disputanda, quæ alterius & otii est, & instituti. Complures eam tractavere cum interpretes; tum propriis scriptis Theologi, interque cæteros Maldonatus eruditè in hoc argumento versatus est in Commentariis ad illum locum. Nec dissentit Augustinus; quod Dis-

tertatio patet. Sed in hujus, alio-
rumque Patrum explicandis locis im-
motari piget. quod illi, in quos digi-
tum intendi, plenis commentariis oc-
cuparunt.

Nam quod Dissertationis objicio
scriptor, ex illo loco antiquos per-
peram colligere solitos usum Eucha-
ristiæ etiam infantibus esse necessari-
um, primum in eo ipso pugnantia
loquitur. Non enim ita conclude-
rent veteres; nisi de *Symbolorum Eu-
charisticorum*, ut ipse vocat, usu, ac
reali manducatione Christi verba illa
caperent. Atqui Augustinum aucto-
rem allegat idem contrariæ interpre-
tationis, quæ de sola fide istis agi
censet, cum tamen ejus opinio-
nis, quæ parvulis necessariam ef-
fe Eucharistiam constituit, acerr-
mus contra Pelagium patronus il-
le fuerit, ut in libro 1. de Pee-
cat. mer. & remiss. cap. xi. & Epi-
stola c. vii. & aliis in locis. Deinde
vel iste ipse confictus antiquorum
arguit, quam non cujusvis sit scrip-
turarum interpretari sensum, ac fidei
illius

illius ex verbis dogma concludens; ac si *proci* & *spatium*, neque in ejus pronuntianda sententia ex Ecclesie auctoritate penderimus, quam proclivis in errorum precipitia fit lapsus. Uno verbo; neque nos illis Christi verbis preceptum putamus editum fuisse, danda parvulis Eucharistie; non magis, quam adultis, ac furiosis, & tamen de *reali* sacramento (ut vocant) usu illa addo interpretamur, qui usus ex Ecclesie more, ac judicio, non pro cuiusque arbitrio, ac libidine moderandus est. Neque enim si tibi expressè Christus de tempore participande Eucharistie, ac modo præcepit, ideo cuiuslibet sit est sibi, quam velit, illius usurpande regulam præscribere. Immo etiam communis omnium moris Ecclesie pro lege amplectenda est auctoritas; vii censet Augustinus in Epistola lxxvi. *In his* (inquit) *rebus, de quibus nihil certi statuit divina scriptura; mori populi Dei, & instituta majorum pro lege tenenda sunt; ac tantum abest ab eo,*
ut

at Ecclesiasticas functiones, ac illa
majorum inter aliosque referri binar;
quæ cuivis observare, aut omittere
pro libito fas sit, ut *sicut prævarica-
tores divinarum legum, ita contemp-
tore Ecclesiasticarum consuetudinum ex-
orrendos esse sentiat.* Cui & Basiliius
indistiguitur in Epistola ad Amphilo-
chium, cu Et in libro de Spiritu S. Ca-
pite xviij. ubi pleraque dogmata
Ecclesie, sine scripto, traditione sola
constare dicitur: maxime illa, quæ ad
usum sacramentorum attinent; quæ
maiores nostri minus literis commem-
dantur, καὶ τὰς διὰ τοῦ πνεύματος οὐκ ἔχον-
τας τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἀποφασίζουσιν, ὡς γὰρ
αὐτοὶ ἐρωτᾷτε· Ἐπεὶ οὐκ ἐπιτάσσονται, μήποτε
οὐκ ἐστὶν εἰς τὸν αἵματι δόξαν καὶ δογματισ-
μὸν τοῦ ἀνθρώπου; Respondet, inquit,
*ecce est Religiosa Sacramentorum ordo
ne silentio conservari.* Nam quæ ve-
aspicere quidem videtur irritati homines;
quæ tandem consensu venerat in unum
disciplinam literis publicè tradunt?
Egregius omnimò locus, & ad Disser-
tationis confutandam rationem ap-
tissimus; quæ pro eo quod de usu

sym-

Symbolorum Eucharisticorum nihil
 expelle Christus eduxerit, aut in
 Scripturis proditum erit; Christiani
 ad simplicem illam rudemque
 Discipline formam revocatur; & pro
 cuiusque arbitrio ab communione to-
 tius Ecclesie, communiorisque tesse-
 ra, hoc est participatione Sacramen-
 torum abstinere permittit. Quid
 enim aliud facit, cum iustissimam esse
 causam hanc intermittendae commu-
 nionis cum Ecclesia Catholica demon-
 strat, ut *liberius exerceri possint Christi-
 anae dilectionis officia inter se diffiden-
 tes*? Utiq; enim nunc iam *iustissima*
 illa causa deerit: quis perpetuo qui
 ab Ecclesia diffideant futuri sunt, he-
 retici ac schismatici: quorum salus
 & reconciliatio tanti esse debeat, aucto-
 ritate Dissertatione; ut communio
 cum Ecclesia, ac salutis adeo proprie
 pectura recuperanda sit. Sic non op-
 tate solum cum Apostolo Paulo, si
 fieri posset, *in exilium*, in *exilium*,
 ut Photius, alique Greci Interpre-
 tes exponunt; sed reipso se anathe-
 ma facere, & ab Christo, ejusque
 corpore

corpore se iungi, non pro fratribus;
 sed pro extraneis, & hostibus iustifican-
 dum esse; Dissertationi videtur: pro
 his, inquam, quos idem Apostolus
corruptos propriis iudicio con-
demnatos appellat in ea, quæ est ad
 Titum, capite III. c. I. quosque post
verbum & sciendam corruptionem depi-
ctos admonet. Quanto tutius est
 in illa ipsa manere, si in ea est adhuc,
 Ecclesia: si non est, ad eam adjun-
 gere sese; ab aliis communione ne
 partem quidem temporis recedere;
 illam denique magistram, & scriptu-
 ram, & Traditionum custodem, &
 interpretem suscultare; cui conden-
 datum legum, &, ut illi obtempe-
 rent, cogendorum fidelium potestas
 divinitus est facta? Nisi forte illud
 nobis excidit, quod Apostolus ad Ro-
 manos scribit capite xiii. *Omnes ani-*
me potestatibus sublimioribus subdita sit.
Non est enim potestas nisi à Deo; quæ
autem sunt, à Deo ordinata sunt. I-
 taque qui resistit potestati, Deo Or-
 dinationi resistit. qui autem resistunt,
 ipsi sibi damnationem acquirunt. Ideo
 cogimus
 necessitate

necessitas subditi esse, non solum
propter iram, sed etiam propter conscien-
tiam. Neque enim adeo huiusquam
insanire puto, ut quod Apostolus de
observandis gentilium principum le-
gibus, & Edictis, velut Neronum, ac
ceterorum Christiani populi carnificum,
saucit: quibus non metu solum,
sed etiam propter conscientiam parendum
esse deceruit; id ipsum non ad
spirituales, Ecclesiasticasque potesta-
tes multo magis accommodandum
censeat: quæ & potestates sunt, & ex
eodem divinæ auctoritatis fonte ma-
narunt. Nam, *Quis vos audit, me
audit*: (ait Christus Lucæ. x. 16.)
*& qui vos spernit, me spernit. Et,
Si autem Ecclesiæ non audierit, sit
tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Math.
xviii. 17.

Habet autem vim legis præscripti-
que fidei, non expressa tantum im-
perantis Ecclesiæ auctoritas; sed usque
ac voluntate illius corroborata con-
suetudo, ac traditio: ut iidem paulo
à me ante citati Patres asserunt,
Basilii, & Augustini; item Basile-
bius

bium Cafariensis lib. I. de Demonstratione pag. 20. Gregorius Nyssenus libro III. cap. IV. Porro in eo, de quo modo agitur, usu sacramentorum, & communionis; nec non in Christi verborum apud Joannem interpretatione; utrumque convenit; & traditio consuetudoque; & viva Ecclesia vox, Conciliorumque decreta, *quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas* (ait Augustinus Epistola cxviii.) quibus quidem qui resistit, *Dei ordinationi resistit*, tantum abest, ut injussu Ecclesie, immo renitente, ac vetante illa, *excommunicetur, & excommunicetur*, aut cuiuscumque spe lucri, atque commodi; ejusmodi aliquid usurpare liceat. Quid enim absurdius est, quam istud ipsum, quod pœnz loco adversus delinquentes Ecclesie, Conciliorumque decreta constituunt; ut aliquanto tempore à communionis fidelium, & participatione sacramentorum abstinuant; sibi hoc quemque sponte sua, ac citra ullum crimen imponere? Sed de hac re plus satis.

Supereft

Superest locus alter ex Joannis capite III. 5. ex quo baptismi necessitas ostenditur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.* Quem locum de Baptismi Sacramento Catholici omnes accipiunt; ut & veteres omnes: præsertim qui adversus Pælagios scripserunt: qui, quod isti negabant, cum Originali peccato nasci parvulos: & nisi gratia mediator per Baptismi Sacramentum reipsa susceptum succurreret, iuros in æternam damnationem iisdem ex illis verbis docuerunt. Quod in omnibus libris accuratissime testatur Augustinus, quibus illam oppugnavit hæresim. Idem & Prosper, & Fulgentius aliique tradunt: quos commemorare longius sit; & quod caput est, plenarij Concilia, ac tota deinceps Ecclesia constantissime hætenus tenuit. At Dissertatio errorem hunc vocat, putare vel in illo Joannis loco agi de Baptismi Sacramento, quod in aqua confertur: vel parvulos sine eo

R

æter-

æternis pœnis obnoxios esse. Quasi Christianus ullus ab Augustini præsertim seculo, ac post auditum Pelagianæ nomen hæresis, aliter senserit, aut scripserit; aut de eo vel levissimam dubitationem habuerit.

Quinetiam longè ante Augustinum, ac Pelagiana tempora, idem tradidit Cyprianus; quem contra Pelagianos testem citat Augustinus libro tertio de Peccat. merit. & remis. cap. 5. Sic enim ille in Epistola ad Fidum, quæ est LIX. interrogatus utrum Baptismus parvulis ante octavum diem dandus esset; minimè differri oportere respondet; ne illorum anima pereat. *Nam cum Dominus in Evangelio suo dicat; Filius hominis non venit animas hominum perdere; sed salvare: quantum in nobis est, si fieri potuerit, nulla anima perdenda est.* Peritura igitur infantium animæ sunt; nisi baptismi illis unda succurrerit. Unde verò perniciēs animis hæc incidat, postea declarat, & originalis peccati labem detegit his verbis: *Porro autem*

autem si etiam gravissimis delictoribus,
 & in Deum multum ante peccantibus,
 cum postea crediderint; remissa pecca-
 torum datur, & à Baptismo, atque à
 gratia nemo prohibetur: quanto magis
 prohiberi non debet infans qui recens na-
 tus nihil peccavit, nisi quod secundum
 Adam carnaliter natus contagium mor-
 tis antiquæ primæ natiuitate contraxit?
 Idem & in plenario totius Africæ Con-
 cilio Sanctum est Canone 2. ex iis,
 qui Milevitanae secundæ Synodo per-
 peram inscribuntur, cum sint Car-
 thaginensis, ut ex Coelestini Papæ E-
 pistola ad Episcopos Galliæ constat.
 Et ante hoc Concilium, duo alia pro-
 vincialia istud ipsum decreverant;
 Carthaginense, cujus extat synodica,
 quæ in Augustini Epistolis est xc. i.
 ubi inter cætera Patres, Parvulos eti-
 am (inquiunt) propter salutem, quæ
 per salvatorem Christum datur, Bapti-
 zandos negant; ac sic eos mortifera ista
 Doctrina in æternum necant; promit-
 tentes etiamsi non Baptizentur, habi-
 turos vitam æternam. Et Milevitanum:

cujus item synodica, quæ apud Augustinum est xcii. sic habet: *Pueros quoque parvulos, si nullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt. Nec illustre cum primis ejusdem Augustini testimonium ex infinitis, ut constat, omiserim. qui in Sermone xxxiii. de Diversis, miraculum insigne refert infantis nondum Baptizati, sed adhuc Catechumeni, Sancti Stephani meritis ad vitam excitati: itaque scribit: Mulier quedam amisit in gremio egrotantem filium Catechumenum infantem lactentem. Quæ cum vidisset amisum, & irreparabiliter perditum, cepit eum magis flere fideliter, quam mater. Non enim filius sue desiderabat vitam, nisi in futuro seculo; & hanc sibi allatam, & perisse plangebatur, &c. Vides ut infantem nulla sua culpa irritum, atque etiam parentum fide, ac pietate, si quid ea, sine Baptismo posset, adjuvandum utique, hoc est Catechumenum; quia Baptismo carebat*

rebat, amissum, & irreparabiliter per-
 ditum affirmat Augustinus. Unde
 autem hæc Baptismi necessitas ad par-
 volorum salutem, nisi ex illo Joannis
 loco, de quo agimus, ab illis colligi-
 tur? Declarat id Augustinus idem
 cum aliis in locis, tum in Epistola cv.
 sub finem: Sicut ergo audiunt Domi-
 num dicentem: Qui non renatus fuerit
 ex aqua, & Spiritu Sancto, non intra-
 bit in regnum cælorum; propter quod eos
 Baptizandos esse concedunt, &c. Tum
 lib. 1. de Peccat. mer. & remiss.
 cap. xx. Eadem est & exterorum Pa-
 trum, consentiensque doctrina. Ita-
 que Molinæi Ministri notanda hoc
 loco est inscitia, qui in Clypeo Fidei,
 Parte 2. Sect. xix. pro magno ab-
 surdo Catholicis Romanis hoc obji-
 cit; quod ita doceant, absque Bap-
 tismi remedio, in æternum perituros
 esse parvulos. Quod profectò nun-
 quam exprobraret; neque in tam
 trita, & usitata re peregrinaretur, si
 quid Augustinus; quid Ecclesiastica
 antiquitas, & historia; quid Theolo-
 gia

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 1488
 1489
 1490
 1491
 1492
 1493
 1494
 1495
 1496
 149

843. f 20
3

Joan, Clopenburgii
DISPUTATIO
SELECTA.

Joan. Clapenburgii

DISPUTATIO

SELECTA.

Selectarum Disputationum Theologiarum IV.

DE

Sacramentorum Christianæ Religionis
Institutione, antiqua, an nova.

*Cum Censura in Dissertationem Anonymam de
Cens. An semper Communiæ exdam per Symbola.*

13 Augusti 1640.

I. **D**isquisitio hæc connexa est dis-
quisitioni de vera Antiquita-
te Religionis Christianæ; ut liqueat,
an Sacramentorum Baptismi & Cœ-
næ Dominicæ Institutione demonstra-
ti possit in Fundamento Religionis
facta Novatio, quæ adsertam à no-
bis Antiquitatem destruat: quod
pernegamus, quia statuimus Nova-
tionem tantum factam in visibilibus
signis Sacramentalibus, manente ea-
dem re signata, quæ olim antiquis,

nunc

nunc novis Sacramentis significatur, & credentibus obsignatur: sola interveniente differentia Evangelii, olim exhibendi, nunc exhibitu Christi.

II. Contra novatores, qui Rem signatam novant in Regione Christiana, ut nemo sonant nova dogmata, putavit vir doctissimus Broutherus, sed saepe hyperbolicus, commentario in *Danielem* pag. 46. ne signa quidem visibilia in Baptismo & Coena Dominica Novè à Christo mandata, De Baptismo inquit Celebrato Judæis inde à temporibus Davidis & Salomonis ex collectione ad Legem, non aperto mandato (*Exo. 19. Maimon. tom. 2. fol. 136.*) sigillum instituit intrandi in requietem Messie & abjiciendi reliquas ceremonias. Judæorum infirmitatem, ex inventis super lumine naturæ fundatis, ad magnos usus reducit. Ex pane & vve sanguine partibus Cæne Agni, bandquagnam ex mandato, sed ex communi prudentia, quam Deus animis insculpsit sancti sigillum sui ipsius veri corporis & sanguinis, &c.

III. Laudat

III. Laudat Broughtonum Anonymum Novator qui nuper edita *Dissertatione de Cena*, Problemate illo *An semper Communicandum per Symbola*, hoc statuit præter & contra Broughtoni mentem, ut neget in ritibus illis sanctionem & institutionem sigilli absolute divinam esse, aut habere, ut ille loqui amat, *definitum imperium*, hoc est præceptum semper obligans ad communicandum per Symbola. Quia scilicet *verissimum est quod vir doctissimus Hugo Broughtonus ad Danielelem notavit, Nullos à Christo institutos ritus novos.*

IV. De Novorum *Rituum institutione* haud repugnamus, nullos Christum nove imperasse, qui inauditi vel inusitati essent Judæis, adeoque offendiculo esse possent: atque hic communi prudentia quam mandato Christum uti maluisse in utriusque Sacramenti institutione: Sed absque novorum externorum rituum institutione, nolle agnoscere, Novam in ritibus antiquis, novi *Sacramenti & sigilli divinam institutionem*, & cum institutione,

tione conjunctum mandatum & præceptum de Sacramento & sigilli usu: vel indoctum vel impium est.

V. Operæ precium erit sigillatim de utroque Sacramento disquirere ad Dissertationem: ex hujus disputationis scopo: Baptismus, inquit, in more erat Hebræorum, quoties aliquis ab Idololatria, ad Judaismum accederet: Meminit sæpe Maimonides, & in hunc diem mos ille apud Judæos manet. Johannes Baptista ut ostenderet Judæos, quanquam unius Dei cultum profitentes, moribus eq̃ etate non minus fuisse corruptis & à Lege Dei dissentantibus quam n̄ erant qui falsos Deos colebant, ac proinde expurgationis egentes, à pari ad par translato veteri Baptizandi ritu, id ipsum significavit. Est hoc verissimum: at falsissima est notatio marginalis ista: Baptismus Jobannis non primo neque absolute divine institutionis est; sed ex hypothesis, & conditione moris apud Judæos receptæ, quatenus iste ad id quod predicabat Johannes rite transferri ac usurpari se sinebat.

VI. *Pergit Dissertator: Servavit,*
inquit, morem in utroque genere benit-
nant Christus, addita professione sui
quoque nominis & promisso Spiritus S.
Servavit ergo Christus. si dissertato-
rem audimus, morem Judaicum à Jo-
hanne servatum, &c. non dedit illum
Apostolis in mandatis, absolute defi-
nito imperio, sed ex hypothesi & con-
ditione moris apud Judæos recepti:
ut ubi Judæorum & moris Judaici
non esset habenda ratio, non esset im-
peratus Baptismus aquæ: Quæ est ip-
sissima Socini & Socinadorum senten-
tia, qui verbis Pauli 1. Cor. 1. 17.
male arreptis, quæ non absolute sed
comparate accipienda sunt, negant
Christi mandato prædicationi Evan-
gelii ad finem mundi duraturæ, Bap-
tismi administrationem annexam esse.
Socinus disput. de Baptismo.

VII. *Quod asserit Dissertator Ba-*
p-tismum Johannis non primo neque ab-
solute divine institutionis fuisse, contra-
dict Johanni dicenti Deum misisse
ipsam ad Baptizandum aqua Joh. 1.
33. & Christo asserenti Baptismum

Johannis è Cælo esse, Mar. 21/25.
 Et refellitur ex hypothefi de imperata
 Johanni prædicatione, verbis Marci
 illis Baptizabat Johannes in deserto,
 & prædicabat Baptifmum. Marc. 1.
 4.

VIII. Quod dicit Christum *addi-
 disse* moris Judaici Baptifmo servato
Professionem sui quoque nominis & pro-
missum Spiritus S. verum est, non ex
 mente Dissertatoris, de illa tantum
 Baptifmi dedicatione nova quæ facta
 est die ascensionis Christi, sed de prima
 institutione Baptifmi Johannis & dis-
 cipulorum Christi: Promittebat enim
 ab initio* Johannes vere resipiscenti-
 bus à se Baptizatis aqua, in nomine
 Christi, Baptifmum Spiritus S. Mar.
 3. 11. Marc. 1. 8.

IX. Vera differentia inter divinam
 primam Baptifmi institutionem, & il-
 lam Baptifmi dedicationem Christi
 jussione factam die ascensionis, hæc est:
 quod prima institutione & mandato
 divino, Baptifmus non antiquarij Vetus
 Circumcisionis Sacramentum, nec præ-
 putiatis fuerit administrandus, quip-
 pe

pe qui vocandi non erant ad Ecclesiam, neque Ecclesiae inferendi novo Sacramento, tantisper, donec ad antiquationem circumcisionis intercessisset mors Christi. Altera autem Baptismi dedicatione illa, quae facta est Christi mandato die Ascensionis, deductum est Baptismi Sacramentum illi Initiationi in Ecclesiam cui servierat Circumcisionis Sacramentum: ut cum Judaeis circumcisis communi initiationis Symbolo cooptarentur etiam praeputiati, nomen Christi professi.

X. Suo se iudicio prodit Dissertator, quod, pretextu Antiquitatis, propter quam nova Baptismi Institutio nulla sit. Velit Baptismum cum Judaicis ritibus antiquarum, hactenus saltem ut non sit magis necessariae observationis quam antiquus ritus *Impositionis manuum*, recensens varium ritum illius usum, in *orando pro aegrotis, confirmando baptizatos, ordinando pastores, absolviendo criminum fontes, Matrimonio benedicendo*: quorum nullus habet sigilli sanctionem aut institutionem, qua-

quapropter libere in sola Pastorum
ordinatione illum retinuit Ecclesia
reformatam, ad significandam non ad
obligandam spem divine efficacis quæ
Pastoribus optatur.

XI. De Coena Domini institutione sic differt differtator: Mos erat
Hebræorum qui & nunc manet. Fests
diebus quos bonas vocant, vocare ad coe-
nam propinquos vicinos aut amicos su-
pra decem, infra viginti, &c. Cena si-
ne panis melior ac frangi facilis adse-
rebatur: de eo particulas convivator di-
videbat convivis. adferebatur & calix
qui & ipse à convivatore libatus ibat in
orbem. Addebantur verba Deo gratias
agentis, quod creasset panem ex terra de
fructum vitis. *Psalmi* *Yeremias* *Isaiah*,
Accedebat historia ad diem responden-
tis grata commemoratio quæ & *evangelii*
sive *synagoga* quædam idem valent. In
paschate pro exitu ex Aegypto. In Pen-
tecoste pro data lege. In *trinitatis*
pro ductu & alimentis per loca deserta.
Christus adjici voluit mortis sue cruen-
te commemorationem. Quorum hæc;
Observanda Institutionis Cene occasio

ex more sumpta Hebraeorum, cujus mor-
ris descriptio est apud Scaligerum lib. 6.
de Emendatione temporum. & apud
Paulum Fagium ad Chaldaicam Para-
phrasin Dent. cap. 8. Vide Scalig. pag.
571, 572, 573, 574. edit. anni 1629.

XII. Admittimus hæc quæ ex ipso
Fagio & Scaligero olim dedicimus,
admittimus quoque lubentes notari-
onem Picherelli dissertatione erudita de
Missa pag. 136, 137. ut quemadmo-
dum Paulus verba Christi explicans ad-
dit tunc quædam docuit eis in
iis mandatum, hoc facite quotiescun-
que feceritis in mei recordationem: pari
modo in altero membro suppleatur & Quis
et quænam Quotiescunque comederitis. Sed
negamus aut Christo aut Paulo aut
Picherello ipsi in mentem venisse. In-
telligendum hic non quænam, Quoties
Festas cænas habetis, & more solito
isto postcenis eas clauditis: ut extra
Judaicas Cænas Festas & postcenis,
non sit definitum imperium seu præcep-
tum Christi, communicandum esse
per Symbola panis & vini verbis illis,
Hoc facite, expressum: sed ut insti-
tuta

tuta tantum sit Coena Dominica ex hypothefi moris Judaici, quo cessante ipsa cesset.

XIII. Ex ista Dissertatoris Hypothefi tam Communicationem per Symbola in Coena Dominica, quam convivationes Festas & postcoena Judaica, jugulat verbum illud Apostolicum Coloss. 2. 16. Ne quis vos judicet ob cibum vel potum, aut respectu diei Festi aut novilunii, aut Sabbatorum.

XIV. Neque ex dissertatoris Hypothefi Antiquationi Coenae Dominicae, una cum Festorum Judaicorum & Coenarum ac postcoeniorum antiquatione, intercessit, Quod ut ipse dissertit *Paulus gentium Doctor utilem ritum etiam ad Gentes perduxit, occasione usus ulterioris moris, quem eadem Gentes in falso Deorum cultu observaverunt: moris enim, inquit, erat apuleas, ut quoties quis sacrificasset veterum pars ei redderetur ad quam vocabat convivias: (quod ex Aristophane, ex Scholiaste ad Plutum, ex Plauti Milite glorioso, ex ejusdem Poenulo, & Virgilii Eclog. 3. doceri hic operae premium erat, scilicet.)*

XVI. Mirari licet quomodo conciliari ista possint, non esse ritum Coenae Dominicae apud Gentes novè institutum: sed ab Ethnicis, convivas post Sacrificium in falso cultu ad extra vocantibus, amoto vitio, ad eos qui Christianismo susceperant traductum à Paulo: Et esse eundem ab Hebraeis etiam ad Gentes perductum, à Paulo, occasione alterius moris quem Gentes in falso Deorum cultu observaverant, Quomodo inquam conciliari possint; absq; syncretismo aliquo Hebraeorum Christianorum cum Gentiliū Deorum falso cultu ad lucrandos scilicet Ethnicos: quomodo quidem cum Hebraeorum externo Mosaico qui sua origine erat institutionis divinae, utili sincerissimo ad tempus uti sunt Apostoli: sed cum Ethnicorum in falso cultu moribus *εὐχρηστίζειν* nefas fuit.

XVII. Indoste confundit Dissertator ritum in falso cultu sacrum, cum convivatione extra cultum & tempus cultus falsi, quam veteres Christiani praemittebant, cum gratis pro creatione rerum, ac nominatim panis vinique; *ἀντὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἐκκλησίας* anq;

ante postcoenium sacrum, in quo erat
 mortis Christi commemoratio. Con-
 vivatio illa (qua veteres illi Christi-
 ani *juxta Christi praeceptum* Luc. 14.
 3. *divitum sumptu molliuscule excipi-
 ebant pauperes, unde dixerunt nomen*)
 erat Adiaforum Civile, cui libere
 annexebatur postcoenium sacrum: ut
 si postcoenium sacrum non esset ex
 Traduce illo, praepostere ex eo cen-
 feretur esse Convivatio civilis.

XVIII. Libere cum illa conviva-
 tione civili Christianorum connexum
 fuisse postcoenium Coenae Dominicae,
 & hodie rite ab illa separatum: docet
 consilium Apostolicum, quod Co-
 rinthiis scriptum, propter corruptos
 convivations civilis mores: quo ius-
 sit, ut, relegata ad aedes privatae con-
 vivatione, servaretur in coetu Eccle-
 siae tantum Coena Dominica, ritu sa-
 cro communicationis instituta per
 symbola panis & vini, 1 Cor. 11. 20,
 21, 22, 33, 34.

XIX. Ex Dissertatoris hypothe-
 sis, quandoquidem Coena Domini-
 cae est Traduce (vel Institutionis

inter Hebraeos antiquitate cum anti-
quatis nobilium Cœnis sacrificialibus
Festis, & potioceniis: vel moris affe-
rius inter Ethnicos observati in falso
Deorum cultu, qui jam inter Chri-
anos exolevit:) Antiquitatem quo-
que esse ipsam necesse est, sicut Bap-
tismum aquæ antiquitatem audivimus,
hypothese simili: ut non necessario
Christianis communicandum sit per
symbola panis & vini, præcepti alicui-
us divini religione: ac fiat commu-
nicatio illa per symbola extra Medietatem
præceptorum Dei quæ in Christiani-
smo totum facti.

XX. Dissertator ille pergit
disputare, *De Symbolis in Chris-
tiano Religione: Communionis Symboli con-
firmationem: Requæ esse non conflictus
est, signa credere vel significare, quæ
men nuda.* Quis negat quod hic
dogma conatur hoc enunciare, ut sa-
cra ex causa probabili omni se possit
sacra Cœna Dominica Symbola; et
que ut de illis idem fiat quod factum
est de Serpente ante a Mose factum
quod in non rectos usus abusus vertatur
fregit

fregit. Rite Ezechia: quod iniquissi-
mum est postulatum; & c.

XXI. Ut intercedamus huic ritum
Sacrorum, utrustrum demonstrationi
iniquae, ubi quam cogitandum sit de
Baptismo & Coena Domini, anti-
quatione in Religione Christiana, et
scilicet libertas solutusque exerceri possit
dilectio, illa quae in Christianismo totum
facit, demonstrandum est, nunquam,
absque Sacramentis visibilibus seu si-
gillis annexis, institutam fuisse & im-
peratam à Deo Religionem, in qua-
cunque vel Foederis operum, vel Fo-
ederis gratia Veteri aut nova visibili
oeconomia, vivit & regnat & c.

XXII. De Oeconomia visibili Fo-
ederis operum ante lapsam, osten-
sum est precedenti Disp. Thesi 10.
& c. habuisse illam Verbo promissio-
nis Legalis annexum Sacramentum
Arboris Vitae ob signans vitam aeter-
nae beatitudinis, & c.

XXIII. In Oeconomia Foederis
gratia Veteris ante Christum annexa
Verbo Sacramenta vel Fidei (Com-
munionis) & c. Vetus illa oeconomia il-
li

li temporis ab Adamo ad Moſem, & Veteri à Moſe ad Chriſtum: vel Moſaice œconomiz Federis propria. Communia illa, ſuere Sacramenta ſacrificialia, ſanguinis aſperſio, Victimarum *immolatione* in Altari victimas ſanctificans, Convivatio ex victimarum carnibus: quibus viſibilibus ſymbolis Deus Sacrificantibus ex Fide, & Donis ipſorum, teſtimonium perhibebat quod juſti eſſent, Heb. 11. 4. Fides Sacrificantium neceſſario ſupponit Verbum Dei, eſt enim ex auditu Rom. 10. 17. Et quidem appropriate Verbum institutionis connexæ & individuz Sacrificiorum & Sacramentorum Sacrificialium. Quia abſque Sacrificiorum institutione divina, & oblatione imperata, non potuerunt offerri ex Fide, Colof. 2. 21, 23. Mat. 15. 3. 6. Et abſque Sacramentis annexis, ut ſigillis inſtitutis Juſtificationis ex Fide, Fides Sacrificantium non fuiſſet *in* *quibus* *oblatione*. Heb. 11. 1.

XXIV. Proprie Œconomiz poſterioris periodi à Moſe ad Chriſtum Sacramenta,

cramenta, fuerunt Circumcisio & Paschalis Cœna, Paschatis Sacrificio annexa. Circumcisio quamvis non esset ex Mose sed ex Mose sed ex Patribus Joh. 7. 22. tamen, ex illo tempore, quo institutum est in Exodo Pascha, una cum Paschate fuit character proprius œconomiz Mosæicæ, & alterum publicum Sacramentum Justificationis ex Fide, & Sanctificantis gratiæ, cum Sacramento Paschatis: non ita rursus obliuiscens Fidem & Spem Ecclesiæ, ut communis illa sacramenta Sacrificialia: sed illam cumularis gemino quasi arrhabone: viva scilicet demonstratione veritatis promissionis geminæ Abrahamo factæ, De multiplicando in Isaaco semine: & de ejusdem vindicatione in libertatem, & Cleruchia terræ Canaan: ad roborandam expectationem Messiz ex illo semine nascituri, in terra promissionis sancta.

XXV. Tempore illo quatuor sæculorum, inter institutum Pascha & institutam Circumcisionem, Sacramentum Circumcisionis domesticum tantum fuit in familia & cognatione Abrahami:

Abrahama illis, cum indicio genealogia ex qua, & terra in qua, natus esset Messias, obliuione. (familiaris, quam reliquæ Ecclesiæ præputiatorum Deo cetero sacrificantium.) Iustitiam Fidei. Non seruient, ante institutum alterum Sacramentum Paschatis, reiectioni & eliminationi præputiatorum extra Ecclesiam, que tunc imperfecta non erat. Gen. 15. In rebus reliquis præputiatorum Ecclesiæ, non erat absque Sacramentis Sacrificiis alibus, quæ, Paschatis definitum institutione illustrata in Gilgale, Iustitiæ vindicata atque asserta fuerunt solis Israelitis, ut potro penes illos solos maneret, cum Veteri Religione, sua sacrificandi, cum annexa Sacramentorum usurpatione legitimam. **XXVI.** Neque communia illa Institutioni Sacrificiorum annexa Sacramenta, Neque propria Israelitarum Sacramenta Circumcisio & Paschalis cœna, Sacrificio Paschatis connexa, unquam omissa facile fuerunt probabili de causa, in populo Dei, citra Ecclesiæ aut defectionem & Apostasiam,

am, aut servitutem & captivitatem: quemadmodum V. G. Israelitarum sacrificia cessarunt in servitute Aegyptiaca, & in captivitate Babylonica, non cessante circumcissione: Et per Apostasiam (vindictam circumductione per desertum, in quo decurrant pecudes ad sacrificia, annos circiter 40.) ab ordinato Sacerdotio Aaronico, ad transitum Jordanis, contigit Cessatio & Circumcisionis & Paschatis: quorum instauratione, repetita fuit, tantisper intercessa per divinam indignationem, populi sanctificatio. Josue 5. 6—9.

XXVII. Contra Historiae ergo veritatem est, quod Dissertator, alias ob causas probabiles, facile, totis Annis 40. omissam pronunciat Circumcisionem tam severè præceptam & Paschalem caeremoniam. Neglecta enim per Impietatem Circumcissione, debuit cessare eum circumcissione usus Paschatis, & cessavit necessitate invincibili, defectu carni in deserto durante.

XXVIII. Hallucinati autem sunt (cum Veteribus, Justino Martyre in Dialogo cum Tryphone Judæo, Theodoro Græco: affectu: ferm. 7. de Sacrificiis: Hieronymo in Jeremiam cap. 7. aliisque) recentiores illi Theologi qui Sacrificiorum *νομοθεσίαν*, Legislationem, existimant demum cœpisse cum ordinatione Aaronici Sacerdotii, & ex locis Jer. 7. 22. Amos 5. 25. Act. 7. 42. volunt ipsa Lege Mosaica Deum sacrificia verius indulgisse quàm imperasse: Quos refellunt abunde illa quæ dicta sunt de Sacrificantium Fide Sacramentis sacramentalibus à Deo obsignata.

XXIX. Demonstrata ab Adamo ad Christum perpetua Sacramentorum visibilium connexion cum instituto & imperato divinitus cultu: quâ cumlatum fuit Verbum promissionis Gratiæ Justificantis & Sanctificantis: Afferimus facere omnino ad necessariam amplitudinem Gratiæ Novi Testamenti, ut non destituta esset suis sacra-

mentis, prædicationi verbi usque
 ad finem mundi annexis, Institutio
 Religionis Christianæ. Ac conclu-
 dimus quamvis Antiquatis Veteri-
 bus Sacramentis, non potuisse nec
 debuisse antiquari Sacramentorum
 & Sigillorum usum: Neque pro
 Sacramentis in Christianam Religi-
 onem traductos esse veteres ab He-
 bræis aut Gentibus ritus, ut tan-
 dem illi quoque antiquarentur
 οἱ φθοεῖν, τῇ ἀποχρήσει Col. 2.22.
 Sed ritus qui censentur carnaliter
 veteres, nova Sacramenti institu-
 tione dedicatos & Circumcisioni
 ac Paschati substitutos usque ad fi-
 nem mundi, definito imperio.

F I N I S.